

İstanbul Hukuk Mecmuası

Başvuru: 03.01.2024
Revizyon Talebi: 21.02.2024
Son Revizyon Tarihi: 24.06.2024
Kabul: 24.06.2024

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Gemi Sicil Yönetmeliği'nin Gemi İpoteğinin Kurulmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi

Murat Aydın*

Öz

Çalışmanın temelini, 12.05.2023 tarihinde yürürlüğe giren Gemi Sicil Yönetmeliği (GSY) madde (m.) 33-35 hükümlerinde yer alan gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin düzenlemeler oluşturmaktadır. Bu doğrultuda, çalışmada ilk olarak GSY m. 33-35 hükümlerinin uygulama alanı belirlenmiştir. Ardından gemi ipoteğine ilişkin genel esaslar üzerinde durulmuştur. Son olarak gemi ipoteğinin kurulması kapsamında; ipotek sözleşmesinin şekli, ipotek harcı ödeme yükümlülüğü, tescil talebi ve tescil prosedürü ile birden çok gemi veya gemi payı üzerinde ipotek kurulması konuları hakkında değerlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca Gemi Sicil Yönetmeliği dışında, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) m. 1014 ve devamı (vd.) hükümlerinde de gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Ancak belirtilmelidir ki, GSY m. 33-35 hükümleri, TTK m. 1014-1053 hükümleri bakımından tamamlayıcı hüküm niteliğindedir (TTK m. 994). Bu durum, gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin GSY m. 33-35 hükümleri incelenirken TTK m. 1014 vd. hükümlerinin de dikkate alınmasını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle, çalışmada, gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin olarak gerektiği ölçüde Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan düzenlemeler üzerinde de durulmuştur. Öte yandan Gemi Sicil Yönetmeliği'nin gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümleri, gemi sicil müdürlüğü uygulamaları hakkında da düzenlemeler içermektedir. Bu doğrultuda, GSY m. 33-35 hükümleri incelenirken gemi sicil müdürlüğü uygulamaları da çalışmada göz önünde bulundurulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Gemi Sicil Yönetmeliği, Gemi Sicili, Sicile Kayıtlı Gemi, Sözleşmesel Rehin, Gemi İpoteği

Evaluation of Ship Registry Regulation Provisions on Establishment of a Ship Mortgage

Abstract

This study is based on the provisions of Articles 33-35 of the Ship Registry Regulation (SRR) regarding the establishment of ship mortgages. Accordingly, the scope of application of Art. 33-35 of the SRR was determined in this study. Then, the general principles regarding ship mortgage are emphasised. Finally, within the scope of the establishment of a ship mortgage; the form of the mortgage agreement, the obligation to pay the mortgage fee, the registration request and registration procedure, and the establishment of mortgages on more than one ship or share are analysed. In addition, Article 1014 et seq. of Turkish Commercial Code No. 6102 (TCC) contains provisions on the establishment of ship mortgages. Therefore, in this study, the provisions of the Turkish Commercial Code regarding the establishment of ship mortgages are also emphasised to the extent necessary. On the other hand, the provisions of the Ship Registry Regulation on the establishment of ship mortgages also contain regulations on the practises of the ship registry directorate. Accordingly, while analysing the provisions of Articles 33-35 of the SRR, the practises of the ship registry directorate are also examined in this study.

Keywords

Ship Registry Regulation, Registered Ship, Contractual Pledge, Ship Mortgage

* **Sorumlu Yazar:** Murat Aydın (Araş. Gör.), İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Deniz Hukuku Anabilim Dalı; Özel Hukuk Doktora Programı Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye. E-posta: murataydin93@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1883-5968

Atf: Aydın M, "Gemi Sicil Yönetmeliği'nin Gemi İpoteğinin Kurulmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi" (2024) 82(2) İstanbul Hukuk Mecmuası 479. <https://doi.org/10.26650/mecmua.2024.82.2.0005>

Extended Summary

Art. 33-35 of the SRR contain provisions on the establishment of ship mortgages. These provisions are “supplementary provisions” with respect to the provisions of Art. One thousand and fourteen et seq. of the TCC concerning the establishment of ship mortgages. Therefore, the provisions of Articles 33-35 of the SRR apply to matters that are not regulated under Articles 1014 et seq. of the TCC. Articles’s provisions 33-35 of the SRR shall apply to ships registered in the registry. Accordingly, if a mortgage is to be established on ships registered in the National Ship Registry and ships and yachts registered in the Turkish International Ship Registry, the provisions of Art. 33-35 of the SRR shall be applied together with Art. 1014 et seq. of the TCC. A ship mortgage may be established to secure a receivable that may arise in the future or that is conditional or contingent upon a negotiable instrument. However, as stated in Art. 35/1 of the SRR, ship mortgages cannot be established for receivables that are contingent on a mortgaged promissory note or revenue bond. It is possible to establish mortgages on more than one ship or share for the same receivable. In addition, ships need not be registered in the same registry. In the event that a mortgage is established on more than one ship or ship share for the same receivable, the procedures to be performed in the ship registry are regulated under Art. 34 of the SRR.

In the case of shared ownership, each shareholder may establish a ship mortgage on his or her share. However, after a ship mortgage is established on one or more shares, the shareholders cannot establish a mortgage on the entire ship. In addition, if all shares of a ship belong to a single owner, it is not possible for the owner to establish a ship mortgage on separate shares in favour of separate persons. On the other hand, in the case of joint ownership, a ship mortgage can only be established on the whole ship with the approval of all shareholders. The contractual pledges of the ships registered in the registry are provided through ship mortgage only. Accordingly, a pledge cannot be established on an individually registered ship within the framework of the provisions of Law No. 6750 on Movable Pledge in Commercial Transactions (TITRK). However, within the scope of Article 5/2 c. 1 of the TITRK, if a movable pledge in commercial transactions is established on the entire commercial or tradesman enterprise or on a certain movable asset, the ship registered in the registry is also included in the scope of the pledge if there is a ship registered in the registry among the pledged movable assets.

In order to establish a mortgage on a ship registered in the registry, a formal mortgage agreement must be concluded, the mortgage fee must be paid, and the mortgage must be registered in the ship registry. Under Art. 33/2 c. 1 of the SRR, the mortgage agreement must be provided for in writing and the signatures must be approved by a notary public or the ship registry directorate. In addition, the mortgage agreement may be executed in the form of a notarial deed, or the signatures in the

written mortgage agreement prepared by the parties may be approved by the notary public. On the other hand, to establish a mortgage on a ship registered in the registry, a sum corresponding to 11.38 per 10,000 of the amount of the receivable subject to the mortgage must be paid as a fee. The last condition to be fulfilled to establish a mortgage on a ship registered in the registry is registration of the mortgage in the registry. For this purpose, the parties to the mortgage agreement or their authorised representatives must submit a registration request to the ship registry directorate. If the registration request petition is submitted to the registry office together with its annexes, the registry office personnel shall record the information specified in Article 1016 of the TCC in GESBIS and in the section of encumbrances of the ship in the registry book kept in a physical environment. Thus, a ship mortgage is registered and established in the registry.

I. Giriş

12.05.2023 tarih ve 32188 sayılı Resmi Gazete’de, Cumhurbaşkanı tarafından 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹ m. 953² ve m. 994³ ile 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi m. 478/1-d bendi hükümlerine dayanılarak 7283 sayılı kararla Gemi Sicil Yönetmeliği (GSY) yürürlüğe konulmuştur. Bu Yönetmelik, yayımlandığı tarihte yürürlüğe girmiştir (GSY m. 63⁴). Ayrıca 7283 sayılı Kararla, 31.12.1956 tarih ve 4/8520 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Gemi Sicil Nizamnamesi ile 13.03.1957 tarih ve 4/8807 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Gemi Bayrak Şahadetnameleri Hakkında Nizamname de yürürlükten kaldırılmıştır⁵. Bu nedenle, yürürlükten kalkan Gemi Sicil Nizamnamesi ile Gemi Bayrak Şahadetnameleri Hakkında Nizamname’de düzenlenen konular hakkında Gemi Sicil Yönetmeliği hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

Çalışmada, 12.05.2023 tarih ve 32188 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Gemi Sicil Yönetmeliği’nin gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümlerinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, çalışmada, Gemi Sicil Yönetmeliği’nin “Gemi ipoteği ve kurulması” kenar başlıklı m. 33; “Birden çok gemi veya gemi payı üzerinde ipotek kurulması” kenar başlıklı m. 34 ve “Gemi ipoteğine ilişkin diğer hükümler” kenar başlıklı m. 35 hükümleri incelenecektir. Ayrıca konuyla ilgili olduğu ölçüde, gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin olarak TTK m. 1014 vd. hükümlerinde yer alan düzenlemeler de çalışmada ele alınacaktır.

¹ RG 14.02.2011, S 27846.

² “Yönetmelik” kenar başlıklı TTK m. 953 hükmünde, “*Gemi tasdiknamesiyle bayrak şahadetnamesinin nasıl düzenleneceği, geminin adının gemi üzerine nasıl yazılacağı ve bu Bölüm hükümlerinin uygulama şekli Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik ile belirlenir.*” düzenlemesi yer almaktadır.

³ “Yönetmelik” kenar başlıklı TTK m. 994 hükmünde, “*Gemi sicilinin kuruluşu ve nasıl tutulacağı, müdür ve memurlarının sahip olmaları gereken nitelikleri, hukuki ilişkilerin nasıl belgelenecekleri ve tescil olunacakları, kayıtların düzeltilmesi, değiştirilmesi ve silinmesine ilişkin tamamlayıcı hükümler Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik ile belirlenir.*” düzenlemesi yer almaktadır.

⁴ GSY m. 63 hükmünde, “*Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.*” denilmiştir.

⁵ 7283 sayılı Karar’da “*31/12/1956 tarihli ve 4/8520 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan “Gemi Sicili Nizamnamesi” ile 13/3/1957 tarihli ve 4/8807 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan “Gemi Bayrak Şahadetnameleri Hakkında Nizamname”nin yürürlükten kaldırılmasına ve ekli “Gemi Sicil Yönetmeliği”nin yürürlüğe konulmasına, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 953 üncü ve 994 üncü maddeleri ile 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 478 inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi gereğince karar verilmiştir.*” açıklaması yer almaktadır.

II. Gemi Sicil Yönetmeliği'nin Gemi İpoteğinin Kurulmasına İlişkin Hükümlerinin Uygulama Alanı

A. Milli Gemi Sicili'ne Kayıtlı Gemiler ile Türk Uluslararası Gemi Sicili'ne Kayıtlı Gemi ve Yatlar Bakımından Değerlendirme

TTK m. 1014/1 c. 3 hükmünde, “*Sicile kayıtlı gemilerin sözleşmeye dayalı rehni sadece gemi ipoteği yolu ile sağlanır.*” düzenlemesine yer verilmiştir. Benzer şekilde GSY m. 33/1 c. 3 hükmünde de “*Sicile kayıtlı gemilerin sözleşmeye dayalı rehni sadece gemi ipoteği yolu ile sağlanır.*” denilmiştir. Her iki hükümde, sicile kayıtlı gemilerden söz edilerek bu gemilerin sözleşmeye dayalı rehinlerinin yalnızca gemi ipoteği ile sağlanacağı ifade edilmiştir. Bu iki hükümden, gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin olarak Gemi Sicil Yönetmeliği'nde yer alan hükümlerin yalnızca sicile kayıtlı gemiler bakımından uygulama alanı bulacağı sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca GSY m. 33-35 hükümleri incelendiğinde de Gemi Sicil Yönetmeliği'nin gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümlerinin sicile kayıtlı gemiler bakımından uygulanabileceği tespit edilmektedir. Zira belirtilen bu hükümlerde; gemi sicilinden, sicile kayıtlı gemiden, geminin sicil kaydından ve gemi sicilinde yapılacak işlemlerden söz edilmektedir. Buna göre, Gemi Sicil Yönetmeliği'nin gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümlerinin uygulama alanı bulabilmesi için bir aracın “gemi” niteliğine sahip olması ve “sicile kayıtlı” olması gerekir. Bu doğrultuda, “gemi”; “gemi sicili” ve “sicile kayıtlı gemi” kavramlarından ne anlaşılması gerektiği ile bu kavramların kapsamlarının belirlenmesi önem taşır. Bu hususlar belirlendiği takdirde, Gemi Sicil Yönetmeliği'nde yer alan gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümlerin uygulama alanı da belirlenmiş olur.

“Tanımlar ve kısaltmalar” kenar başlıklı GSY m. 4 hükmünde, Gemi Sicil Yönetmeliği'nde geçen “gemi” kavramına ilişkin bir tanıma yer verilmemiştir. Bu nedenle, “gemi” kavramı bakımından TTK m. 931/1 hükmünde yer alan gemi tanımının esas alınması; Gemi Sicil Yönetmeliği'nin ise, TTK m. 931/1 hükmü uyarınca gemi tanımı kapsamında yer alan araçlar bakımından uygulanacağı sonucuna ulaşılması gerekir. TTK m. 931/1 hükmünde, “*Tahsis edildiği amaç, suda hareket etmesini gerektiren, yüzme özelliği bulunan ve pek küçük olmayan her araç, kendiliğinden hareket etmesi imkânı bulunmasa da, bu Kanun bakımından “gemi” sayılır.*” denilmiştir⁶. Bu tanımda öngörülen şartları sağlayan araçlar, GSY bakımından “gemi” niteliği taşırlar. TTK m. 931/1 hükmünde yer alan gemi tanımının oldukça geniş bir kapsama sahip olduğu⁷ dikkate alındığında, suda/denizde

⁶ TTK m. 931/1 hükmünde yer alan gemi tanımı bakımından detaylı bilgi için bkz. Emine Yazıcıoğlu, *Deniz Ticareti Hukuku (Kender – Çetingil)* (17. Tıpkı Baskı, Filiz 2022) 47 vd.; Murat Aydın, *Gemilerin Kaydedilmesi ve Kayıtlarının Silinmesi* (Filiz 2022) 14 vd.

⁷ Konuya ilişkin olarak TTK m. 931 hükmünün gerekçesinde, “6762 sayılı Kanunun 816 ncı maddesinden değiştirilerek alınmıştır. “Tekne” kavramı, “araç” kavramı ile ve “kazanç” kavramı ise, “ekonomik menfaat” kavramı ile değiştirilmiştir. Teknik ve iktisadî hayattaki gelişmeler göz önünde bulundurularak, “gemi” kavramının kapsamı mümkün olduğunca genişletilmeye çalışılmıştır. Yargıtay kararlarında “gemi” kavramının dar yorumlanmasının sakıncalı sonuçlarını bertaraf

kullanılan araçların büyük çoğunluğunun TTK m. 931/1 hükmünde öngörülen şartları sağlayacağı ve dolayısıyla gemi tanımı kapsamında yer alacağı açıktır.

Bir su/deniz aracının Gemi Sicil Yönetmeliği'nin gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümlerinin uygulama alanı kapsamında yer alabilmesi için TTK m. 931/1 hükmü uyarınca gemi niteliğine sahip olması dışında ayrıca sicile kayıtlı olması da gerekir. GSY m. 4/1-e bendi hükmünde, Gemi Sicil Yönetmeliği'nde geçen "gemi sicili" kavramına ilişkin bir tanıma yer verilmiştir. Bu hükümde, gemi sicili; "6102 sayılı Kanunun 956 ncı maddesine göre tescilli caiz gemilerin kaydına mahsus, gemi ile ilgili maddi ve hukuki durumun bilinmesini ve aleniyetini sağlayan, devletin sorumluluğu altında tutulan resmi sicil ..." şeklinde tanımlanmıştır. GSY m. 4/1-e bendi hükmünde yer alan tanımdan, Gemi Sicil Yönetmeliği'nde geçen "gemi sicili" kavramıyla yalnızca TTK m. 954 vd. hükümlerinde düzenlenen ve "Gemi Sicili" olarak ifade edilen gemi sicilinin kastedildiği anlaşılmaktadır. Bu sicil, 16.12.1999 tarih ve 4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁸ (TUGSK) m. 2/1-c⁹ ile Türk Uluslararası Gemi Sicili Yönetmeliği¹⁰ (TUGSY) m. 4/1-e¹¹ bendi hükümlerinde, Milli Gemi Sicili (MGS) olarak adlandırılmaktadır. Buna göre, Gemi Sicil Yönetmeliği'nin gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümlerinin uygulama alanı bulması bakımından MGS'ne kayıtlı gemiler "sicile kayıtlı gemi" kavramı kapsamında yer alırlar. Dolayısıyla gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin GSY m. 33-35 hükümleri, MGS'ne kayıtlı gemiler hakkında uygulanacaktır.

Öte yandan GSY m. 4/1-e bendi hükmünde yer alan "gemi sicili" tanımı ile MGS'nin kastedilmiş olması, Gemi Sicil Yönetmeliği'nin gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümlerinin münhasıran MGS'ne kayıtlı gemiler bakımından uygulanacağı yorumunun yapılmasına yol açabilecek niteliktedir. Ancak kanaatimizce, gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin GSY m. 33 vd. hükümlerinin uygulama alanı bulması bakımından "sicile kayıtlı gemi" kavramının kapsamında yalnızca MGS'ne kayıtlı gemiler yer almaz.

Gemi Sicil Yönetmeliği'nin Gemi Sicil Nizamnamesi'nin yerine yürürlüğe konulduğu ve Gemi Sicil Nizamnamesi'nin TTK m. 954 vd. hükümleriyle birlikte

etmek için, kendiliğinden hareket etme kabiliyetini haiz olmasa dahi, bir aracın gemi olabileceği açıkça belirtilmiştir. Böylece yüzen havuzlar, mavnalar, şatlar, hovercraftlar dahi, tahsis gayesi suda hareket etmesini gerektirmesi şartıyla gemi sayılmıştır. ..." açıklaması yer almaktadır.

⁸ RG 21.12.1999, S 23913.

⁹ TUGSK m. 2/1-c bendi hükmünde, "Bu Kanunda geçen; Milli Gemi Sicili: 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 839 uncu ve diğer maddelerinde öngörülen gemi sicilini ifade eder." düzenlemesi yer almaktadır. Hükümde, yürürlükten kalkan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (RG 09.07.1956, S 9353 - eTTK) m. 839 ve devamı hükümlerine atıf yapılmıştır. eTTK m. 839 ve devamı hükümleri, TTK m. 954 ve devamı hükümlerine tekabül etmektedir.

¹⁰ RG 23.06.2000, S 24088.

¹¹ TUGSY m. 4/1-e bendi hükmünde, "Bu Yönetmelik'te geçen; MGS: 6762 sayılı TTK'nun 839 uncu ve diğer maddelerinde düzenlenen Milli Gemi Sicilini ifade eder." düzenlemesi yer almaktadır. Hükümde, eTTK m. 839 ve devamı hükümlerine atıf yapılmıştır. eTTK m. 839 ve devamı hükümleri, TTK m. 954 ve devamı hükümlerine tekabül etmektedir.

MGS'ne ilişkin hükümler içerdiği dikkate alındığında, Gemi Sicil Yönetmeliği hükümlerinin öncelikle MGS'ne kayıtlı gemiler bakımından uygulanacağı açıktır. Ancak Gemi Sicil Yönetmeliği'nin gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümlerinin, münhasıran MGS'ne kayıtlı gemiler bakımından uygulanacağını söylemek doğru değildir. Nitekim GSY m. 4 hükmünde, MGS'ni kastetmek üzere kullanılan “gemi sicili” kavramı dışında “gemi sicili” niteliği taşıyan Türk Uluslararası Gemi Sicili (TUGS) de tanımlanmıştır¹². Dolayısıyla gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin GSY m. 33-35 hükümlerinin TUGS'ne kayıtlı gemi ve yatlar bakımından da uygulama alanı bulup bulmayacağını değerlendirilmesi gerekir.

“Terkin, satış, isim değişikliği, ipotek tescili” kenar başlıklı TUGSY m. 14 hükmünde, “*TUGS'ye tescil işlemleri ile, gemilerin terkin, satış, isim değişikliği, ipotek tescili ve diğer benzeri işlemlerde, TTK ve 31/12/1956 tarihli ve 8520 sayılı Gemi Sicil Nizamnamesinin, 4490 sayılı Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.*” düzenlemesine yer verilmiştir. Buna göre, TUGS'ne tescil işlemleri ile gemilerin¹³ terkin, satış, isim değişikliği, ipotek tescili ve diğer benzeri işlemlerde, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 31.12.1956 tarih ve 8520 sayılı Gemi Sicil Nizamnamesinin TUGSK'na aykırı olmayan hükümleri uygulanır. Bununla birlikte, “Atıflar” kenar başlıklı GSY m. 59 hükmünün birinci fıkrasında, “*Mevzuatta, 31/12/1956 tarihli ve 4/8520 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Gemi Sicili Nizamnamesine yapılan atıflar; bu Yönetmeliğe yapılmış sayılır.*” denilmiştir. Bu nedenle, TUGSY m. 14 hükmünde, Gemi Sicil Nizamnamesi'ne yapılan atfın Gemi Sicil Yönetmeliği'ne yapılmış sayılması gerekir. Dolayısıyla tescil işlemleri ile gemi ve yatların terkin, satış, isim değişikliği, ipotek tescili ve diğer benzeri işlemlerde Gemi Sicil Yönetmeliği'nin TUGSK'na aykırı olmayan hükümleri TUGS'ne kayıtlı gemi ve yatlar bakımından uygulama alanı bulacaktır. Bu doğrultuda, Gemi Sicil Yönetmeliği'nin gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümlerinin (GSY m. 33-35), TUGS'ne kayıtlı gemi ve yatlar hakkında da uygulanacağı sonucuna ulaşılması gerekir. Görüldüğü üzere, Gemi Sicil Yönetmeliği'nin gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümlerinin uygulama alanı bulması bakımından “sicile kayıtlı gemi” kavramının kapsamında, MGS'ne kayıtlı gemiler dışında TUGS'ne kayıtlı gemi ve yatlar da yer almaktadır.

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda, Gemi Sicil Yönetmeliği'nde yer alan gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümlerin (GSY m. 33-35), MGS'ne kayıtlı gemiler ile TUGS'ne kayıtlı gemi ve yatlar üzerinde kurulacak ipotekler bakımından

¹² GSY m. 4/1-k bendi hükmünde, “*Bu Yönetmelik'te geçen; TUGS: 16/12/1999 tarihli ve 4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun gereğince tutulan Türk Uluslararası Gemi Sicilini ifade eder.*” düzenlemesi yer almaktadır.

¹³ TUGS'ne ticari gemi ve yatlar kaydedilmektedir (TUGSK m. 2, TUGSY m. 4). Buna karşılık, TUGSY m. 14 hükmünde yalnızca “gemilerden” bahsedilmiştir. Bu durum, TUGSY m. 14 hükmünün yalnızca TUGS'ne kayıtlı gemiler bakımından uygulama alanı bulacağı yorumunun yapılmasına yol açmaktadır. Ancak kanaatimizce, TUGSY m. 14 hükmü, TUGS'ne kayıtlı gemiler ile yatlar bakımından uygulanır. Bu nedenle, TUGSY m. 14 hükmünde geçen “gemilerin” ifadesinin “gemiler ile yatların” olarak anlaşılması gerekir. Bilgi için bkz. Aydın (n 6) 248, dn. 183.

uygulama alanı bulacağı anlaşılmaktadır. Gemi Sicil Yönetmeliği'nin gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümlerinin (GSY m. 33-35) uygulama alanına ilişkin ulaşılan bu sonuç, TTK m. 996 hükmünde yer alan düzenleme ile uyumludur. Nitekim TTK m. 996 hükmünde, “*Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, bu Bölüm hükümleri yalnız Türk Gemi Siciline kayıtlı bulunan gemiler hakkında uygulanır.*” denilmiştir. Buna göre, Milli Gemi Sicili ve Türk Uluslararası Gemi Sicili, TTK m. 996 hükmünde geçen “Türk Gemi Sicili” ifadesinin kapsamında yer almaktadır¹⁴. Ayrıca TTK m. 996 hükmünde, “... *bu Bölüm hükümleri ...*” ifadesiyle de Türk Ticaret Kanunu'nun “Deniz Ticareti” başlıklı beşinci kitabının “Gemi” başlıklı birinci kısmının “Mülkiyet ve Diğer Ayni Haklar” başlıklı dördüncü bölüm hükümleri (TTK m. 996-1060) kastedilmektedir. Gemi ipoteğine ilişkin TTK m. 1014-1053 hükümleri de sistematik olarak Türk Ticaret Kanunu'nun “Mülkiyet ve Diğer Ayni Haklar” başlıklı dördüncü bölümünde yer almaktadır. Dolayısıyla TTK m. 996 hükmüne göre, gemi ipoteğine ilişkin TTK m. 1014-1053 hükümleri (ve bu bağlamda gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümler) kanunda aksine hüküm bulunmadığı takdirde, yalnızca MGS'ne kayıtlı gemiler ile TUGS'ne kayıtlı gemi ve yatlar hakkında uygulama alanı bulmaktadır.

B. Bağlama Kütüğü'ne Kayıtlı Gemi, Deniz ve İçsu Araçları ile Özel Sicil'e Kayıtlı Gemiler Bakımından Değerlendirme

TTK m. 1014/1 c. 3 ile GSY m. 33/1 c. 3 hükümlerinde yer alan “*Sicile kayıtlı gemilerin sözleşmeye dayalı rehni sadece gemi ipoteği yolu ile sağlanır.*” düzenlemesi uyarınca, gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin Gemi Sicil Yönetmeliği'nde yer alan hükümler (GSY m. 33-35) sicile kayıtlı gemiler bakımından uygulama alanı bulmaktadır. Bu doğrultuda, GSY m. 33-35 hükümlerinin Bağlama Kütüğü'ne kayıtlı gemi, deniz ve içsu araçları bakımından uygulama alanı bulup bulmayacağına değerlendirilmesi gereklidir. Zira öğretilde, Bağlama Kütüğü'nün “gemi sicili” niteliğinde olup olmadığı hakkında görüş birliği bulunmamaktadır. Bu durum, Bağlama Kütüğü'ne kayıtlı gemi, deniz ve içsu araçlarının “sicile kayıtlı gemi” kavramı kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyecekleri bakımından tereddüt doğurmaktadır.

Öncelikle belirtilmelidir ki, GSY m. 4/1-a bendi hükmünde yer alan “Bağlama kütüğü” tanımı¹⁵ dışında, Gemi Sicil Yönetmeliği'nde Bağlama Kütüğü'ne ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Ayrıca GSY m. 33-35 hükümlerinde, gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümlerin Bağlama Kütüğü'ne kayıtlı gemi, deniz

¹⁴ Yazıcıoğlu (n 6) 154-155; Aydın (n 6) 100.

¹⁵ GSY m. 4/1-a bendi hükmünde, “*Bu Yönetmelik'te geçen; Bağlama kütüğü: 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma ve Altyapı Alanına İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 43 üncü maddesi gereğince tutulan, gemi, deniz ve iç su aracının kaydedildiği, ana ve yardımcı kütüklerden oluşan elektronik kayıt sistemini ve bağlama kütüğü dosyasını ifade eder.*” tanımı yer almaktadır.

ve içsu araçları hakkında uygulama alanı bulacağına ilişkin bir açıklama ya da atıf da bulunmamaktadır. Ancak tüm bu hususlar, GSY m 33-35 hükümlerinin Bağlama Kütüğü'ne kayıtlı gemi, deniz ve içsu araçları hakkında uygulanmayacağı sonucuna ulaşılması bakımından yeterli değildir. GSY m. 33-35 hükümlerinin uygulama alanı bulabilmesi bakımından değerlendirilmesi gereken husus, Bağlama Kütüğü'ne kayıtlı gemi, deniz ve içsu araçlarının “sicile kayıtlı gemi” niteliğinde olup olmadıklarıdır.

Bağlama Kütüğü'nün “gemi sicili” niteliğinde olduğunu savunan yazarlar¹⁶ olmakla birlikte, kanaatimizce, Bağlama Kütüğü, “gemi sicili” niteliğinde değildir¹⁷. Bu nedenle, Bağlama Kütüğü'ne kayıtlı gemi, deniz ve içsu araçları, GSY m. 33-35 hükümlerinin uygulama alanı bulması bakımından “sicile kayıtlı gemi” kavramı kapsamında yer almazlar. Dolayısıyla da Gemi Sicil Yönetmeliği'nin gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümleri (GSY m. 33-35), Bağlama Kütüğü'ne kayıtlı gemi, deniz ve içsu araçları hakkında uygulama alanı bulmaz.

Gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin GSY m. 33-35 hükümlerinin uygulama alanının belirlenmesi kapsamında, Özel Sicil'e kayıtlı gemiler bakımından da değerlendirme yapılması gereklidir. Zira Türk gemisi olmamasına (yabancı bayraklı olmasına) rağmen Türk bayrağı çekme izni verilen gemilerin kayıt altına alındığı ve uygulamada “Kiracı Sicili” olarak da adlandırılan¹⁸ kayıt düzenini ifade etmek üzere, TK m. 941/3 ile GSY m. 4/1-h ve GSY m. 51/1 hükümlerinde “sicil” kavramı kullanılmıştır. Bu durum, Özel Sicil'e kayıtlı gemilerin “sicile kayıtlı gemi” kavramı kapsamında yer aldıkları yorumunun yapılmasına yol açabilecek niteliktedir. GSY m. 33-35 hükümlerinin “sicile kayıtlı gemiler” bakımından uygulama alanı bulduğu dikkate alındığında, Özel Sicil'in “gemi sicili” niteliğinde olup olmadığının değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Bu değerlendirme sonucunda GSY m. 33-35 hükümlerinin, Özel Sicil'e kayıtlı gemiler bakımından uygulama alanı bulmayacağı tespit edilmiş olur.

GSY m. 4/1-h bendi hükmünde, Gemi Sicil Yönetmeliği'nde geçen Özel Sicil; *“Bakanlık nezdinde sicil müdürlükleri tarafından, Kanununun 941 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre Türk Bayrağı çekmesine izin verilen gemiler için aynı maddenin üçüncü fıkrası gereğince tutulan sicili ifade eder.”* şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca

¹⁶ S. Didem Algantürk Light, ‘Bağlama Kütüğü Uygulama Yönetmeliği Hakkında Değerlendirmeler’ (2009) Yıl: 8 (16) 51; Kerim Atamer, *Deniz Ticareti Hukuku – Cilt: II (Gemilerin Eşya Hukuku)* (On İki Levha 2018) 56-57; Kerim Atamer, ‘Gemiler Üzerinde 6750 Sayılı Kanun Uyarınca Rehin Kurulabilir Mi?’ 2020 Sonrasında Deniz Ticareti ve Sigorta Hukuku: Olası Sorunlar (Vedat 2021) 330. Atamer, açıkça Bağlama Kütüğü'nün “gemi sicili” niteliğinde olduğunu ifade etmemektedir. Ancak yaptığı açıklamalarda, Bağlama Kütüğü'nü bir “sicil” olarak kabul ettiği anlaşılmaktadır. Belirtilmelidir ki, Bağlama Kütüğü'nün “gemi sicili” niteliğinde olduğu görüşünü savunan yazarlar, öğretilde azınlıkta kalmaktadırlar.

¹⁷ Bağlama kütüğünün hukuki niteliğine ilişkin açıklamalar ve Bağlama Kütüğü'nün “gemi sicili” niteliğinde olmadığına ilişkin görüşler için bkz. Aydın (n 6) 257 vd. Belirtilmelidir ki, Bağlama Kütüğü'nün “gemi sicili” niteliğinde olmadığı görüşünü savunan yazarlar, öğretilde çoğunluğu oluşturmaktadırlar. Ayrıca yargı içtihatlarında da Bağlama Kütüğü'nün “gemi sicili” niteliğinde olmadığı ifade edilmektedir. Örneğin bkz. Yargıtay 12 HD, 2020-9457/2021-954, 02.02.2021 (Lexpera).

¹⁸ Yazıcıoğlu (n 6) 65 ve 319.

“Özel sicil” kenar başlıklı GSY m. 51 hükmünün¹⁹ birinci fıkrasında da Özel Sicil’e ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir. GSY m. 51/1 hükmünde, “*Kanunun 941 inci maddesinin ikinci fıkrasında yazılı hâllerde istemde bulunulması hâlinde yabancı bayraklı gemilere Bakanlıkça bayrak çekme izni verilebilir. Bayrak çekme izni verilen gemiler geçici olarak GESBİS’te bulunan özel sicile tescil edilir. İzin alan kişi her iki yılda bir, izin için gerekli şartların varlığını sürdürdüğünü ispatlamakla yükümlüdür. Geçici bayrak çekmeye ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.*” denilmiştir. Bu yönüyle, GSY m. 51/1 hükmü, TTK m. 941/2-3 hükümlerine karşılık gelmektedir. TTK m. 941/2 hükmünde, maliki TTK m. 940 hükmünde öngörülen şartları²⁰ sağlamadığı için “Türk gemisi olmayan” yabancı bayraklı bir gemiye Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı’nın (geçici olarak) Türk bayrağı çekmesine izin vermesinin şartları²¹; TTK m. 941/3 hükmünde ise, (geçici olarak) Türk bayrağı çekmesine izin verilen gemilerin Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından tutulan Özel Sicil’e kaydedilecekleri düzenlenmiştir.

Burada belirtilmelidir ki, TTK m. 941/3 hükmünde, “*İkinci fıkrada belirtilen gemiler, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığınca tutulacak özel bir sicile kaydolunur.*” denilmiştir. Buna karşılık, GSY m. 4/1-h bendi hükmünde, TTK m. 941/2 hükmü kapsamında Türk bayrağı çekme izni verilen gemilerin (TTK m. 941/3 hükmü uyarınca) Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı²² nezdinde sicil müdürlükleri tarafından tutulan sicile kaydedilecekleri ifade edilmiştir. Görüldüğü üzere her iki hükümde, geçici olarak Türk bayrağı çekme izni verilen gemileri kayıt altına alacak makam bakımından bir farklılık bulunmaktadır. Ancak kanaatimizce, bu esaslı bir farklılık değildir. Zira gemi sicil müdürlükleri, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı’nın taşra teşkilatında²³ yer alan Bölge Liman Başkanlıkları ve Bağlı Liman Başkanlıkları²⁴

¹⁹ GSY m. 51 hükmünün kenar başlığı “Özel sicil” şeklindedir. Bununla birlikte, GSY m. 51/2 hükmünde, “*Bir Türk gemisinin, Kanunun 941 inci maddesinin birinci fıkrası gereğince yabancı bayrak çekmesine izin verilebilmesi için o gemi üzerinde takyidatların silinmesi veya hak sahiplerinin tümünün geminin yabancı bayrak çekmesine yönelik yazılı onayının alınması şarttır. Geçici olarak yabancı bayrak çeken geminin siciline takyidat kaydedilmesi mümkündür. Geçici yabancı bayrak çekilmesine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.*” denilmiştir. Görüldüğü üzere, hükümde, bir Türk gemisine TTK m. 941/1 hükmü uyarınca yabancı bayrak çekme izni verilebilmesine ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Özel Sicil’e kayıt ise, TTK m. 941/2 hükmü kapsamında Türk bayrağı çekme izni verilen gemiler bakımından söz konusu olmaktadır. Bu bakımdan GSY m. 51 hükmünün kenar başlığı ile içeriğinin uyumlu olmadığını söylemek gereklidir. Zira Özel Sicil’e ilişkin düzenlemeler yalnızca GSY m. 51 hükmünün birinci fıkrasında yer almaktadır.

²⁰ TTK m. 940 hükmüne ilişkin açıklamalar için bkz. Yazıcıoğlu (n 6) 63-64; Aydın (n 6) 32-35.

²¹ TTK m. 941/2 hükmünde, “*Türk gemisi olmayan bir gemi, ona Türk Bayrağı çekebilecek kişilere en az bir yıl süreyle kendi adlarına işletilmek üzere bırakılmışsa, malikin rızası alınmış olmak, Türk mevzuatının kaptan ve gemi zabıtları hakkındaki hükümlerine uyulmak ve yabancı kanunda da bunu engelleyen bir hüküm bulunmamak şartıyla, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı geminin Türk Bayrağı çekmesine izin verebilir. Şu kadar ki, izin alan kişi, her iki yılda bir, izin için gerekli şartların varlığını sürdürdüğünü ispatlamakla yükümlüdür.*” düzenlemesi yer almaktadır.

²² GSY m. 4/1-h bendi hükmünde, “*Bakanlık nezdinde sicil müdürlükleri tarafından tutulan sicilden*” söz edilmiştir. Ayrıca GSY m. 4/1-c bendi hükmünde ise, Gemi Sicil Yönetmeliği’nde geçen “*Bakanlık*” ifadesiyle Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı’nın kastedildiği belirtilmiştir.

²³ Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı’nın taşra teşkilatı hakkında bkz. < Bölge Liman Başkanlıkları ve Bağlı Liman Başkanlıkları - T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı (uab.gov.tr) > Erişim tarihi 28 Mart 2024.

²⁴ GSY m. 4/1-ç bendi hükmünde, “*Bu Yönetmelikte geçen; Bölge liman başkanlığı: Bakanlık taşra birimi olan bölge liman başkanlıklarını ifade eder.*” düzenlemesi yer almaktadır. Ayrıca GSY m. 4/1-ğ bendi hükmünde, “*Bu Yönetmelikte geçen; Liman başkanlığı: Bölge liman başkanlıkları ve bağımsız liman başkanlıklarını ifade eder.*” denilmiştir.

bünyesinde bulunmakta ve faaliyet göstermektedirler. Nitekim TTK m. 954/2 c. 1 hükmünde, gemi sicil müdürlüklerinin liman başkanlıkları nezdinde çalıştıkları ifade edilmiştir²⁵. Ayrıca GSY m. 4/1-i bendi hükmünde, “*Bu Yönetmelikte geçen; Sicil müdürlüğü: Kanununun 954 üncü maddesinin birinci fıkrası gereğince*²⁶, Bakanlık tarafından uygun görülen bölge liman başkanlıklarında/liman başkanlıklarında kurulan ve gemi sicilini tutmakla yetkili gemi sicil müdürlüğünü ifade eder.” denilmiş; GSY m. 14/1 hükmünde ise, “*Gemi sicil müdürlükleri, gemi sicilinin tutulması ve gemi sicili ile ilgili tüm işlemlerin gerçekleştirilmesi amacıyla Bakanlığın uygun gördüğü bölge liman başkanlıklarında/liman başkanlıklarında kurulur.*” düzenlemesine yer verilmiştir. Dolayısıyla GSY m. 4/1-h bendi hükmünde, TTK m. 941/3 hükmüne açıklık getirildiği kabul edilmeli ve TTK m. 941/2 hükmü kapsamında Türk bayrağı çekme izni verilen gemilerin Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı nezdinde faaliyet gösteren gemi sicil müdürlükleri tarafından tutulan “sicile” kaydedilecekleri sonucuna ulaşılmalıdır.

Öte yandan TTK m. 941/3 ile GSY m. 4/1-h ve m. 51/1 hükümlerinde, TTK m. 941/2 hükmü kapsamında (geçici olarak) Türk bayrağı çekme izni verilen gemilerin Özel Sicil adı verilen bir “sicile” kaydedilecekleri ifade edilmiştir. Ancak belirtilen hükümlerde, terminolojik açıdan “sicil” kavramı doğru bir şekilde kullanılmamıştır. Zira Özel Sicil, bir “gemi sicili” niteliği taşımamaktadır. Özel Sicil, TTK m. 941/2 hükmü kapsamında geçici süreyle Türk bayrağı çekmesine izin verilen gemilerin takip edilmesi amacıyla oluşturulan, bu gemilere ve izinlerine ilişkin bilgilerin kayıt altına alındığı bir kayıt düzenidir²⁷. Dolayısıyla bu kayıt düzenini ifade etmek üzere, ilgili mevzuat hükümlerinde “sicil” kavramının tercih edilmesi ve bu kayıt düzeninin uygulamada “Kiracı Sicili” olarak adlandırılması hukuki açıdan isabetli değildir. Bu nedenle, belirtilen kayıt düzenini ifade etmek üzere, “Özel Sicil” kavramı yerine “Özel Kütük”; “Kiracı Kütüğü” ya da “Kiracı Listesi” gibi kavramların tercih edilmesi daha isabetli olur.

Sonuç olarak, Özel Sicil’e kayıtlı gemiler, GSY m. 33-35 hükümlerinin uygulama alanı bulması bakımından “sicile kayıtlı gemi” kavramı kapsamında yer almazlar. Dolayısıyla da Gemi Sicil Yönetmeliği’nin gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümleri (GSY m. 33-35), Özel Sicil’e kayıtlı gemiler hakkında uygulama alanı bulmaz.

²⁵ TTK m. 954/2 c. 1 hükmünde, “*Gemi sicilleri, liman başkanlığı nezdinde çalışan sicil müdürlükleri tarafından, o yerde deniz ticareti işlerine bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesinin, bulunmadığı takdirde asliye ticaret mahkemesinin, o da yoksa ticaret davalarına bakmakla görevli asliye hukuk mahkemesinin gözetimi altında tutulur.*” denilmiştir.

²⁶ TTK m. 954/1 hükmünde, “*Türk gemileri için, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının uygun göreceği yerlerde gemi sicili tutulur.*” düzenlemesi yer almaktadır.

²⁷ Yazıcıoğlu (n 6) 65.

C. Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil'e Kayıtlı Gemiler (Yapılar) Bakımından Değerlendirme

Gemi Sicil Yönetmeliği'nin "Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil ve Özel Sicil" başlıklı sekizinci bölüm hükümlerinde (GSY m. 47-50), TTK m. 986 vd. hükümlerinde düzenlenen Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil'e ilişkin özel düzenlemelere yer verilmiştir. Bu çerçevede, GSY m. 47/2 hükmünde, "*Yapı hâlindeki bir gemi, ... yapı üzerinde bir gemi ipoteğinin kurulması yahut ... tersane sahibinin gemi ipoteğinin kurulmasına yönelik istem hakkını teminat altına almak amacıyla sicile şerh verilmesi söz konusu olduğu takdirde yapı hâlindeki gemilere özgü sicile kaydolunur.*" denilmiştir. Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil'e kayıtlı gemiler (yapılar) üzerinde ipotek kurulması, "Yapı hâlindeki gemilere özgü sicilde takyidat işlemi" kenar başlıklı GSY m. 48 hükmünde düzenlenmiştir. Bu doğrultuda, GSY m. 48/1 c. 1 hükmünde, "*Omurgasının konulduğu andan kızaktan indirilinceye kadar görülebilecek bir yerine ad ve numara konulmak suretiyle yapının açık ve sürekli bir şekilde ayırt edilmesi gerçekleştirildiği andan itibaren yapı hâlindeki gemiler üzerinde ipotek kurulabileceği*" ifade edilmiştir. Bununla birlikte, GSY m. 48/1 c. 2 hükmünde, "*Tamamlandığında on sekiz gros tonilatodan ufak olacak yapılar üzerinde ipotek kurulamayacağı*" düzenlenmiştir.

GSY m. 48/2 hükmünde ise, "*Yapı hâlindeki gemilere özgü sicile kayıtlı yapılar üzerine kaydedilecek ipotek ve diğer takyidat işlemlerinde, gemi sicilinde uygulanan işlemler uygulanır.*" denilmiştir. Hükümde, usuli bir düzenlemeye yer verilerek Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil'e kayıtlı gemiler (yapılar) üzerinde kurulacak ipotek ve diğer takyidatlara ilişkin olarak sicilde yapılacak işlemler bakımından MGS'nde yapılacak işlemlere atıf yapılmıştır. Bu atıfla, Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil'de yapılacak ipotek ve diğer takyidat kayıt, düzeltme ve silinme işlemleri bakımından MGS'nde yapılacak işlemlerin aynısının yapılacağı ifade edilmek istenmiştir. Görüldüğü üzere, GSY m. 48 hükmünde, Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil'e kayıtlı gemiler (yapılar) üzerinde ipotek kurulabilmesinin şartları (GSY m. 48/1) ile ipotek kurulabilmesi için sicilde yapılacak usuli işlemler (GSY m. 48/2) hakkında özel düzenlemelere yer verilmiştir. Bununla birlikte, GSY m. 48 hükmünde, Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil'e kayıtlı gemiler (yapılar) üzerinde ipotek kurulabilmesi bakımından GSY m. 33-35 hükümlerinde düzenlenen birçok konu hakkında düzenleme bulunmamaktadır. Bu durum, Gemi Sicil Yönetmeliği'nin gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümlerinin (GSY m. 33-35) Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil'e kayıtlı gemiler (yapılar) bakımından da uygulama alanı bulup bulmayacağına değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Öncelikle belirtilmelidir ki GSY m. 48 hükmünde, Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil'e kayıtlı gemiler (yapılar) hakkında gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin GSY m. 33-35 hükümlerinin uygulama alanı bulacağına ilişkin bir açıklama ya da atıf

yer almamaktadır. Bu bakımdan GSY m. 48/2 hükmünde geçen “... *gemi sicilinde uygulanan işlemler uygulanır.*” atfı, Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil’e kayıtlı gemiler (yapılar) hakkında GSY m. 33-35 hükümlerinin uygulama alanı bulacağı anlamına gelen bir atıf olarak değerlendirilemez. Zira yukarıda ifade ettiğimiz üzere, GSY m. 48/2 hükmünde sicilde yapılacak usuli işlemlerle sınırlı olarak MGS’nde yapılacak işlemlere atıf yapılmıştır. Ancak bu durum, GSY m. 33-35 hükümlerinin Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil’e kayıtlı gemiler (yapılar) hakkında uygulanmayacağı sonucuna ulaşılması bakımından tek başına yeterli değildir.

TTK m. 1014/1 c. 3 ile GSY m. 33/1 c. 3 hükümlerinde yer alan “*Sicile kayıtlı gemilerin sözleşmeye dayalı rehni sadece gemi ipoteği yolu ile sağlanır.*” düzenlemesi uyarınca GSY m. 33-35 hükümleri, sicile kayıtlı gemiler bakımından uygulama alanı bulmaktadır. Bu doğrultuda, Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil’e kayıtlı gemilerin (yapıların), “sicile kayıtlı gemi” niteliğinde olup olmadıkları değerlendirilmelidir. Böylelikle GSY m. 33-35 hükümlerinin Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil’e kayıtlı gemiler (yapılar) bakımından uygulanıp uygulanmayacağı tespit edilmiş olur. Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil, hukuki açıdan bir “gemi sicili” niteliğindedir. Ancak bu sicile, inşası tamamlanmamış gemiler (yapılar) kaydedilmektedir. Yukarıda ifade ettiğimiz üzere²⁸, GSY m. 33-35 hükümlerinin uygulama alanı bulmasının ilk şartı, su/deniz aracının TTK m. 931/1 hükmü kapsamında “gemi” niteliğine sahip olmasıdır. Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil’e kayıtlı gemiler (yapılar) ise, inşaları tamamlanmadığı için TTK m. 931/1 hükmü bakımından “gemi” niteliğine sahip değildirler. Bu nedenle, Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil’e kayıtlı gemiler (yapılar), GSY m. 33-35 hükümlerinin uygulama alanı bulması bakımından “sicile kayıtlı gemi” kavramı kapsamında sayılmazlar. Dolayısıyla gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin GSY m. 33-35 hükümleri, kural olarak, Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil’e kayıtlı gemiler (yapılar) bakımından uygulama alanı bulmaz.

Bununla birlikte, inşası tamamlanmamış gemiler (yapılar) üzerinde ipoteğe ilişkin “Uygulanacak hükümler” kenar başlıklı TTK m. 1058 hükmünde, “*Yapı hâlindeki gemiler üzerindeki ipotekle ilgili özel hükümler saklı kalmak üzere, 1014 ilâ 1053 üncü madde hükümleri bu tür ipoteklere de uygulanır.*” düzenlemesi yer almaktadır. TTK m. 1058 hükmü uyarınca, inşası tamamlanmamış gemiler (yapılar) üzerindeki ipoteğe ilişkin özel hükümlerin (TTK m. 1054-1058) yanı sıra, gemi ipoteğine ilişkin hükümler (TTK m. 1014-1053) de inşası tamamlanmamış gemiler (yapılar) üzerindeki ipotekler hakkında uygulama alanı bulacaktır. Ancak Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil’e kayıtlı gemiler (yapılar) üzerindeki ipoteğe ilişkin GSY m. 48 hükmünde, TTK m. 1058 hükmündeki düzenlemeye benzer bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

²⁸ Bkz. II, A.

Bu noktada, GSY m. 48 hükmünde, TTK m. 1058 hükmündeki düzenlemeye benzer bir düzenlemeye yer verilmemiş olmasının önemli bir eksiklik olduğunu söylemek gerekir. Ancak bu eksikliğin, TTK m. 1058 hükmü ile giderilmesi mümkündür. Şöyle ki, Gemi Sicil Yönetmeliği'nin dayanakları arasında yer alan “Yönetmelik” kenar başlıklı TTK m. 994 hükmünde, “*Gemi sicilinin kuruluşu ve nasıl tutulacağı, müdür ve memurlarının sahip olmaları gereken nitelikleri, hukuki ilişkilerin nasıl belgelenecekleri ve tescil olunacakları, kayıtların düzeltilmesi, değiştirilmesi ve silinmesine ilişkin tamamlayıcı hükümler Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik ile belirlenir.*” düzenlemesi yer almaktadır. TTK m. 994 hükmü, sistematik olarak “Gemi Sicili” başlıklı bölümde yer alan TTK m. 954-985 ile “Yapı hâlindeki gemilere özgü sicil” başlıklı bölümde yer alan TTK m. 986-992 hükümlerinden sonra gelen ayrı bir düzenlemedir. Bu yönüyle, TTK m. 994 hükmünün hem Milli Gemi Sicili hem de Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil sistemleri bakımından geçerli ve uygulama alanı bulan bir düzenleme olduğunu söylemek gerekir. Öte yandan TTK m. 994 hükmünden, GSY m. 48 hükmünün inşası tamamlanmamış gemiler (yapılar) üzerindeki ipoteklere ilişkin TTK m. 1054-1058 hükümleri bakımından tamamlayıcı nitelikte bir hüküm olduğu sonucu çıkarılmaktadır.

Bu açıklamalar çerçevesinde, TTK m. 1058 hükmünden yararlanılarak Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil'e kayıtlı gemiler (yapılar) üzerindeki ipotekler bakımından GSY m. 48 hükmünün yanı sıra, gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin GSY m. 33-35 hükümlerinin de uygulama alanı bulacağı sonucuna ulaşılmalıdır. Zira TTK m. 1058 hükmündekine benzer bir düzenlemeye TTK m. 1053-1058 hükümleri bakımından tamamlayıcı hüküm niteliğindeki GSY m. 48 hükmünde yer verilmemiş olması, TTK m. 1058 hükmünde yer alan düzenlemenin göz ardı edilmesi anlamına gelmez. Dolayısıyla gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin GSY m. 33-35 hükümleri, her ne kadar inşası tamamlanmış ve sicile kayıtlı gemiler bakımından öngörülmüş olsa da TTK m. 1058 hükmündeki düzenleme uyarınca Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil'e kayıtlı gemiler (yapılar) üzerinde kurulacak ipotekler²⁹ bakımından da uygulama alanı bulacaktır.

Gemi Sicil Yönetmeliği'nin gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümlerinin (GSY m. 33-35) uygulama alanına ilişkin ulaşılan bu sonuç, TTK m. 996 hükmünde yer alan düzenleme ile uyumludur. Zira TTK m. 996 hükmünde, Türk Ticaret Kanunu'nun “Deniz Ticareti” başlıklı beşinci kitabının “Gemi” başlıklı birinci kısmının “Mülkiyet ve Diğer Ayni Haklar” başlıklı dördüncü bölüm hükümlerinin (TTK m. 996-1060) kanunda aksine hüküm bulunmadığı takdirde, yalnızca Türk gemi Sicili'ne kayıtlı gemiler hakkında uygulanacağı ifade edilmiştir. TTK m. 996 hükmünde geçen “Türk Gemi Sicili” ifadesinin kapsamında Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil de yer

²⁹ Belirtilmelidir ki, çalışmada, inşası tamamlanmamış gemiler (yapılar) üzerinde kurulacak ipotekler kapsam dışında tutulmuştur. Bu başlıkta yalnızca GSY m. 33-35 hükümlerinin, Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil'e kayıtlı gemiler (yapılar) bakımından uygulama alanı bulup bulmayacağı üzerinde durulmuştur.

almaktadır³⁰. Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil'e kayıtlı gemiler (yapılar) üzerinde kurulacak ipoteklere ilişkin TTK m. 1054-1058 hükümleri de sistematik olarak Türk Ticaret Kanunu'nun "Mülkiyet ve Diğer Ayni Haklar" başlıklı dördüncü bölümünde düzenlenmiştir. Ayrıca TTK m. 1058 hükmünde, Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil'e kayıtlı gemiler (yapılar) üzerinde kurulacak ipotekler bakımından TTK m. 1054-1058 hükümlerinin yanı sıra, gemi ipoteğine ilişkin TTK m. 1014-1053 hükümlerinin de uygulanacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla TTK m. 996 hükmüne göre, Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil'e kayıtlı gemiler (yapılar) üzerinde kurulacak ipoteklere ilişkin TTK m. 1054-1058 ile gemi ipoteğine ilişkin TTK m. 1014-1053 hükümleri (ve bu bağlamda gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümleri) kanunda aksine hüküm bulunmadığı takdirde, yalnızca Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil'e kayıtlı gemiler (yapılar) hakkında uygulama alanı bulmaktadır.

III. Gemi İpoteği'ne İlişkin Genel Esaslar

A. Tanımı ve Hukuki Niteliği

Gemi ipoteği, sicile kayıtlı bir gemi³¹ veya gemi payı³² üzerinde kurulan alacaklıya, üzerinde ipotek kurulan gemiyi veya payını sattırmak suretiyle satış bedelinden alacağını öncelikle alma yetkisi veren sınırlı ayni haktır³³. Nitekim TTK m. 1014/1 c. 1 hükmünde, "*Bir alacağı teminat altına almak için gemi üzerinde ipotek kurulabileceği*"; TTK m. 1014/1 c. 2 hükmünde de "*gemi ipoteğinin alacaklıya, alacağını gemi bedelinden alma yetkisi verdiği*" ifade edilmiştir. Benzer şekilde, GSY m. 33/1 c. 1 hükmünde, "*Bir alacağı teminat altına almak için gemi üzerinde ipotek kurulabileceği*"; GSY m. 33/1 c. 2 hükmünde de "*Gemi ipoteğinin alacaklıya, normal yollardan alamaması hâlinde alacağını geminin bedelinden alma yetkisini verdiği*" düzenlenmiştir. Buna göre, bir alacağı teminat altına almak için gemi üzerinde ipotek kurulabilir (TTK m. 1014/1 c. 1, GSY m. 33/1 c. 1). Ayrıca TTK m. 1014/1 c. 2 hükmünde, gemi ipoteğinin alacaklıya, alacağını geminin bedelinden alma yetkisi verdiği belirtilmiştir. Bu bakımdan GSY m. 33/1 c. 2 hükmünde, TTK m. 1014/1 c. 2 hükmünde belirtilen esas vurgulanmakla birlikte, bu hükümden farklı olarak "alacağın normal yollardan tahsil edilememesinden" söz edilmiştir.

³⁰ Yazıcıoğlu (n 6) 154-155; Aydın (n 6) 100.

³¹ Yukarıda II, A'da belirtildiği üzere, Gemi Sicil Yönetmeliği'nin gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümlerinin uygulama alanı bulması bakımından "sicile kayıtlı gemi" kavramının kapsamında, MGS'ne kayıtlı gemiler ile TUGS'ne kayıtlı gemi ve yatlar yer almaktadır. Bu nedenle, çalışmanın bu bölümü ve geri kalan kısmında "sicile kayıtlı gemi" kavramından MGS'ne kayıtlı gemiler ile TUGS'ne kayıtlı gemi ve yatların anlaşılması gerekmektedir.

³² Çalışmanın bu bölümü ve geri kalan kısmında "sicile kayıtlı gemi payı" kavramından MGS'ne kayıtlı gemi payları ile TUGS'ne kayıtlı gemi ve yat paylarının anlaşılması gerekmektedir.

³³ Yazıcıoğlu (n 6) 191; İsmail Demir, *Deniz Ticareti Hukuku (Ders Kitabı)* (2. Baskı, Yetkin 2023) 176; Gemi ipoteği tanımı bakımından ayrıca bkz. İnci Deniz Kaner, *Deniz Ticareti Hukuku I-II (Giriş – Gemi – Donatan ve Donatma İştiraki – Kaptan – Navlun Sözleşmeleri)* (Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Filiz 2024) 52; Hacı Kara, *Deniz Ticareti Hukuku* (Güncellenmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, On İki Levha 2023) 139 vd.; Kübra Yetiş Şamlı, 'Ship Mortgage vs. Maritime Lien What Are The Changes In Favour Of The Mortgagee Under Turkish Law?' (2017) 49 (66) *Annales de la Faculté de Droit d'Istanbul* 194-195.

GSY m. 33/1 c. 2 hükmünde yer alan söz konusu ifadeyle, borçlunun, ipoteğin dayanağı olan borcunu zamanında ödememesi; bir diğer anlatımla, borçlunun kendiliğinden borcunu ödemediği için alacaklının, alacağını tahsil edememesi anlatılmak istenmiştir. Ancak belirtilmelidir ki, “alacağın normal yollardan tahsil edilememesi” kavramın hukuki açıdan bir karşılığı mevcut değildir. Bu nedenle, GSY m. 33/1 c. 2 hükmünde, “alacağın normal yollardan tahsil edilememesi” ifadesine yer verilmiş olmasının, mevzuat yapma tekniği ve hukuki terminoloji tercihi bakımından isabetli olmadığını söylemek gerekir.

Öte yandan GSY m. 33/1 c. 2 hükmü uyarınca borçlunun, ipotekli alacaklıya borcunu zamanında ödememesi üzerine, ipotekli alacaklı, ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatarak geminin cebri satış bedelinden alacağını tahsil etme yetkisine sahiptir. İpotekli alacaklı, sıra cetveli hükümleri çerçevesinde geminin cebri satış bedelinden alacağını tahsil edebilir. TTK m. 1395 hükmünde belirtildiği üzere, akdi bir rehin hakkı ile teminat altına alınmış alacaklar, sıra cetvelinin altıncı sırasında yer alır. Buna göre, ipotekli alacaklı, ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takip sonucunda, geminin cebri satış bedelinden altıncı sıra alacaklısı olarak alacağını tahsil edecektir.

TTK m. 1014/1 c. 3 hükmünde, “*Sicile kayıtlı gemilerin sözleşmeye dayalı rehni sadece gemi ipoteği yolu ile sağlanır.*” düzenlemesi yer almaktadır. Benzer şekilde, GSY m. 33/1 c. 3 hükmünde de “*Sicile kayıtlı gemilerin sözleşmeye dayalı rehinlerinin sadece gemi ipoteği yolu ile sağlanacağı*” ifade edilmiştir. Her iki hükümden sicile kayıtlı gemiler üzerinde teslim bağı rehin kurulamayacağı sonucuna ulaşılmaktadır³⁴. Bir diğer anlatımla, üzerinde rehin kurulmak istenen gemi sicile kayıtlı ise, geminin zilyetliğinin alacaklıya devri gerekmeden üzerinde rehin (gemi ipoteği) kurulabilmesi mümkündür³⁵. Zira sicile kayıtlı gemi üzerinde rehin (gemi ipoteği) kurulabilmesi için malik ile alacaklının bu hususta anlaşmaları ve ipoteğin gemi siciline tescil edilmesi gerekli ve yeterlidir (TTK m. 1015/1). Ayrıca GSY m. 35/1 hükmünde, “*Gemi ipoteği, ipotekli borç senedi veya irat senedi şeklinde kurulamaz.*” düzenlemesi yer almaktadır³⁶. Belirtmelidir ki bu düzenleme, TTK m. 1014/1 c. 3 ile GSY m. 33/1 c. 3 hükümleri dikkate alındığında, açıklayıcı niteliktedir. Şöyle ki, sicile kayıtlı gemilerin sözleşmeye dayalı rehinlerinin sadece gemi ipoteği yolu ile sağlanacak olmasından, gemi ipoteğinin ipotekli borç senedi veya irat senedi şeklinde kurulamayacağı sonucu da çıkarılabilmektedir. Ancak GSY m. 35/1 hükmünde, özel bir düzenlemeye yer verilerek gemi ipoteğinin, diğer rehin türlerinden olan ipotekli borç senedi veya irat senedi şeklinde kurulamayacağı ifade edilmiştir.

³⁴ Yazıcıoğlu (n 6) 191; Demir (n 33) 176; Mehmet Serkan Ergüne, *Hukukumuzda Taşınır Rehminin, Özellikle Teslime Bağlı Taşınır Rehminin Kuruluşu* (Genişletilmiş ve Güncellenmiş 2. Bası, Filiz Kitabevi 2020) 107.

³⁵ Ergüne (n 34) 106-107.

³⁶ Gemi Sicil Yönetmeliği’nde yer alan gemi ipoteğine ilişkin hükümler, büyük ölçüde TTK m. 1014 vd. hükümleri ile benzeşmektedir. Ancak GSY m. 35/1 hükmünde yer alan düzenlemeye benzer bir düzenlemenin TTK m. 1014 vd. hükümlerinde yer almadığını ifade etmek gerekir.

TTK m. 1014/1 c. 4 hükmünde, “İleride doğabilecek veya şarta ya da kıymetli evraka bağlı bir alacak için de ipotek kurulabilir.” düzenlemesi yer almaktadır. Benzer şekilde, GSY m. 33/1 c. 4 hükmünde de “İleride doğabilecek veya şarta ya da kıymetli evraka bağlı bir alacak için de gemi ipoteği kurulabileceği” ifade edilmiştir. Öncelikle belirtilmelidir ki, kıymetli evraka bağlı bir alacak için gemi ipoteğinin kurulup kurulamayacağı kıymetli evrakın türüne ilişkin farklı ihtimaller dikkate alınarak ileride³⁷ ele alınacaktır. Bu nedenle, burada, GSY m. 33/1 c. 4 hükmü uyarınca, kıymetli evraka bağlı bir alacak için gemi ipoteğinin kurulabileceğini ifade etmekle yetinmekteyiz. Bu başlık ve GSY m. 33/1 c. 4 hükmü bakımından özellik arz eden husus, ileride doğabilecek veya şarta bağlı bir alacak için de gemi ipoteğinin kurulabilecek olmasıdır. Bu doğrultuda, gemi ipoteği, mevcut bir diğer ifadeyle doğmuş bir alacağı teminat altına almak için kurulabileceği gibi ileride doğabilecek veya şarta bağlı bir alacak için de kurulabilir. Ancak ileride doğabilecek alacak için gemi ipoteği kurulabilmesi, alacağın doğabileceği hukuki ilişkinin belirlenmiş olması şartına bağlıdır³⁸. Öte yandan GSY m. 33/1 c. 4 hükmünde, şarta bağlı alacaklar bakımından bir ayırım yapılmamıştır; dolayısıyla geciktirici şarta bağlı alacaklar ile bozucu şarta bağlı alacaklar için gemi ipoteğinin mümkün olduğu sonucuna ulaşılması gereklidir.

Gemi ipoteği, sicile kayıtlı gemiler üzerinde kurulabileceği gibi sicile kayıtlı gemi payları üzerinde de kurulabilir. Bununla birlikte, gemi ipoteğinin kurulabilmesi bakımından sicile kayıtlı gemi üzerinde paylı mülkiyet veya elbirliğiyle mülkiyet rejiminin olmasına göre farklı esaslar söz konusudur. Nitekim GSY m. 35/2 hükmünde, paylı mülkiyete konu gemiler üzerinde ipoteğin kurulmasına ilişkin esaslar; GSY m. 35/3 hükmünde ise, elbirliği mülkiyetine konu gemiler üzerinde ipoteğin kurulmasına ilişkin esaslar düzenlenmiştir. Bu kapsamda, GSY m. 35/2 hükmünde, “Gemi üzerinde paylı mülkiyette, her paydaş kendi payı üzerinde gemi ipoteği kurabilir. Pay üzerinde ipotek kurulduktan sonra paydaşlar geminin tamamını rehin edemezler. Bir geminin bütün paylarının tek bir malikte toplanması durumunda, ayrı ayrı paylar üzerinde ayrı ayrı kişiler lehine gemi ipoteği kurulamaz.” düzenlemesine yer verilmiştir. Buna göre, gemi üzerinde paylı mülkiyet söz konusu olduğu takdirde, her paydaş kendi payı üzerinde gemi ipoteği kurabilir³⁹. Ancak bir ya da birkaç pay üzerinde gemi ipoteği kurulduktan sonra paydaşlar geminin tamamı üzerinde ipotek kuramazlar. Öte yandan bir geminin bütün paylarının tek bir malike ait olması hâlinde, malikin ayrı ayrı paylar üzerinde ayrı ayrı kişiler lehine gemi ipoteği kurması mümkün değildir⁴⁰. GSY m. 35/3 hükmünde ise, “Elbirliği mülkiyetine tâbi gemilerde ipotek, ancak

³⁷ Bkz. III, C.

³⁸ Yazıcıoğlu (n 6) 193.

³⁹ TTK m. 1014/3 hükmünde, “Bir geminin payı ancak gemiye paylı mülkiyet esaslarına göre malik olan paydaşlardan birinin payından ibaret olmak şartıyla gemi ipoteği ile sınırlandırılabilir.” denilmiştir.

⁴⁰ TTK m. 1014/4 hükmünde, “Bir geminin bütün payları bir malikin elinde bulunduğu sürece, ayrı ayrı paylar üzerinde ayrı ayrı kişilere gemi ipoteği kurulamaz.” düzenlemesi yer almaktadır.

geminin tamamı üzerinde ve tüm ortakların onayıyla kurulabilir.” denilmiştir. Buna göre, gemi üzerinde elbirliğiyle mülkiyet söz konusu olduğu takdirde, ortakların paylarından söz edilemeyeceği için gemi ipoteği ancak geminin tamamı üzerinde ve tüm ortakların onayı ile kurulabilir⁴¹.

B. Sicile Kayıtlı Gemiler Üzerinde Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kurulup Kurulamayacağı

TTK m. 1014/1 c. 3 hükmünde, *“Sicile kayıtlı gemilerin sözleşmeye dayalı rehni sadece gemi ipoteği yolu ile sağlanır.”* düzenlemesi yer almaktadır. Benzer şekilde, GSY m. 33/1 c. 3 hükmünde de *“Sicile kayıtlı gemilerin sözleşmeye dayalı rehininin sadece gemi ipoteği yolu ile sağlanacağı”* ifade edilmiştir. Bu bakımdan TTK m. 1014/1 c. 3 hükmündeki düzenlemeye ayrıca GSY m. 33/1 c. 3 hükmünde de yer verilerek sicile kayıtlı gemilerin sözleşmeye dayalı rehinlerinin yalnızca gemi ipoteği yolu ile sağlanabileceği hususu vurgulanmıştır. Bununla birlikte, sicile kayıtlı gemilerin 20.10.2016 tarih ve 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu⁴² (TİTRK) kapsamında sözleşmesel rehinlerinin mümkün olup olmadığı konusu üzerinde durulması gerekmektedir⁴³. Zira TİTRK, taşınır eşyalar bakımından Rehinli Taşınır Sicili’ne tescil yapılarak teslimsiz rehin kurulmasına olanak tanıyan özel düzenlemeler getirmektedir. Ayrıca TİTRK, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’ndan sonraki tarihte yürürlüğe girmiştir. Bu durum, TİTRK hükümleri ile TTK m. 1014/1 c. 3 hükmünde öngörülen kural bakımından istisna öngörülüp öngörülmediği konusunun değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Nitekim TİTRK hükümleri kapsamında, taşınırlar bakımından sözleşmesel rehin öngörülmektedir.

TİTRK m. 8/3 hükmünde, *“Diğer kanunlar uyarınca bir sicile tescili zorunlu olan taşınır rehinlerine ilişkin hükümler saklıdır. Bu taşınır varlıklar üzerinde bu Kanun kapsamında Sicile tescil edilmek suretiyle rehin tesis edilmez.”* düzenlemesine yer verilmiştir. Hükümde, diğer kanunlar uyarınca bir sicile tescili zorunlu olan taşınır rehinlerine ilişkin hükümlerin saklı olduğu; bu taşınır varlıklar üzerinde TİTRK kapsamında sicile tescil edilmek suretiyle rehin tesis edilemeyeceği ifade edilmiştir. Öncelikle belirtilmelidir ki, hükümde, diğer kanunlar uyarınca bir sicile tescili zorunlu olan taşınırlardan değil⁴⁴; taşınır üzerinde rehin kurulması bakımından

⁴¹ Gemi ipoteğine ilişkin TTK m. 1014 vd. hükümlerinde, paylı mülkiyet esaslarına göre malik olunan gemiler üzerinde gemi ipoteğinin kurulması hakkında düzenlemeler yer almaktadır. Buna karşılık, TTK m. 1014 vd. hükümlerinde, elbirliğiyle mülkiyet esaslarına göre malik olunan gemiler üzerinde gemi ipoteğinin kurulması hakkında bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu bakımdan GSY m. 35/3 hükmündeki düzenleme, konuya ilişkin TTK m. 1014 vd. hükümlerindeki düzenleme eksikliğini gidermiştir. Elbirliğiyle malik olunan gemiler üzerinde ipotek kurulabilmesi hakkında bkz. Demir (n 33) 177.

⁴² RG 28.10.2016, S 29871.

⁴³ Bağlama Kütüğü’ne kayıtlı gemi, deniz ve içsu araçları bakımından TİTRK kapsamında ticari işlemlerde taşınır rehni kurulup kurulamayacağı hakkındaki açıklamalar ve farklı görüşler için bkz. Yasin Yavşan, ‘Bağlama Kütüğüne Kayıtlı Gemi, Deniz Ve İçsu Araçları Üzerinde Sözleşmeye Dayanan Rehin Hakkının Kurulması’ (2023) (Bilgehan Çetiner ve Abdullah Furkan Korkmaz Edr) Teminat Hukuku (Seçkin 2023) 574 vd.

⁴⁴ TİTRK m. 8/3 hükmündeki *“Diğer kanunlar uyarınca bir sicile tescili zorunlu olan taşınır rehinleri ...”* ifadesinden bir

rehnin sicile tescilinin zorunlu olmasından söz edilmektedir. Dolayısıyla TİTRK m. 8/3 hükmü uyarınca, üzerinde rehin kurulabilmesi için rehnin sicile tescilinin zorunlu olduğu taşınırlar, TİTRK kapsamında rehne konu olamazlar⁴⁵. Bu doğrultuda, sicile kayıtlı gemiler üzerinde rehin (gemi ipoteği) kurulabilmesi, rehnin (gemi ipoteğinin) sicile tescil edilmesini gerektirdiği için sicile kayıtlı gemilerin TİTRK m. 8/3 hükmü kapsamında yer aldıklarını; bu nedenle de üzerlerinde TİTRK kapsamında rehin kurulamayacağını söylemek gerekir⁴⁶.

Öte yandan Ticari İşlemlerde Rehin Hakkının Kurulması ve Temerrüt Sonrası Hakların Kullanılması Hakkında Yönetmelik⁴⁷ (TİRY) m. 2/2-e bendi hükmünde, “*Bu Yönetmelik hükümleri; 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre kurulan gemi ipoteği sözleşmelerine uygulanmaz.*” düzenlemesine yer verilmiştir. Hükümde, TİRY hükümlerinin TTK m. 1014 vd. hükümleri uyarınca kurulan gemi ipoteği sözleşmelerine uygulanmayacağı ifade edilmiştir. Bununla birlikte, hükmün lafzı, anlatılmak istenen hususu ifade etmek bakımından yeterli değildir. Zira TİRY hükümlerinin, gemi ipoteği sözleşmeleri bakımından uygulanması zaten söz konusu olamaz. Kanaatimizce, hükümde, gemi ipoteğinin kurulabileceği hâllerde, TİRY hükümlerinin uygulama alanı bulmayacağını anlatılmak istendiği kabul edilmelidir. Sicile kayıtlı gemilerin sözleşmeye dayalı olarak rehinlerinin yalnızca gemi ipoteği yolu ile sağlanacağı (TTK m. 1014/1 c. 3, GSY m. 33/1 c. 3) dikkate alındığında, TİRY m. 2/2-e bendi hükmünde, sicile kayıtlı gemilerin kastedilmek istendiği açıktır. Bu nedenle, TİRY m. 2/2-e bendi hükmünde, sicile kayıtlı gemiler bakımından TİRY hükümlerinin uygulanmayacağını; dolayısıyla da sicile kayıtlı gemiler üzerinde ticari işlemlerde taşınır rehni kurulamayacağını ifade edilmek istendiği sonuçlarına ulaşılmalıdır. Ayrıca sicile kayıtlı gemiler üzerinde rehin (gemi ipoteği) kurulabilmesi için rehnin sicile tescilinin zorunlu olduğu göz önünde bulundurulduğunda, TİRY m. 2/2-e bendi hükmündeki düzenlemenin, TİTRK m. 8/3 hükmündeki düzenleme ile

sicile tescili zorunlu olan taşınırların anlaşılması gerektiği görüşü de ileri sürülmektedir. Bu görüşteki yazarlar, TİTRK m. 8/3 hükmünün lafzının ve bizim savduğumuz görüşün aksine, diğer kanunlar uyarınca bir sicile tescili zorunlu olan taşınırların TİTRK kapsamında rehne konu olamayacaklarını ifade etmektedirler. Bilgi için bkz. Sabih Arkan, *Ticari İşletme Hukuku* (28. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2022) 61; Ali Bozer ve Celal Göle, *Ticari İşletme Hukuku* (7. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2021) 55; O. Gökhan Antalya ve Faruk Acar, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni (6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Çerçevesinde İlk Tespitler)* (3. Baskı, Aristo 2020) 27; Ergüne (n 34) 73, dn. 26.

⁴⁵ Aynı yönde bkz. Vural Seven, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na Göre Taşınır (Varlık) Rehni* (2. Baskı, Filiz 2019) 55; Saibe Oktay Özdemir, ‘Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununa Göre Üzerinde Rehin Hakkı Kurulabilecek Ticari İşletmeler Dışındaki Taşınır Varlıklar’ (A. Lâle Sirmen ve A. Barış Özbilen Edr) *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Sempozyumu – 16 Şubat 2018* (Yetkin 2018) 62; Kemal Şenocak, Zafer Kahraman, İdil Tuncer Kazancı ve Bahar Öcal Apaydın, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni* (Yetkin 2019) 25; Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Arslan Kaya ve N. Füsün Nomer Ertan, *Ticari İşletme Hukuku* (8. Baskı, Vedat 2022) 122; Fırat Bayezit, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamında Rehin Sözleşmesi ve Hükümleri* (On İki Levha 2019) 103.

⁴⁶ Ülgen, Helvacı, Kaya ve Nomer Ertan (n 45) 122; Atamer *6750 Sayılı Kanun* (n 16) 335-336; Mehmet Mücahit Arvas, *6750 Sayılı Kanuna Göre Rehne Konu Olabilecek Taşınırlar* (Lotus Life Ajans 2017) 67-68; Hakan Bilgeç, ‘Ticari İşletme Envanterinde Bulunan Gemiler Üzerinde Kurulabilecek Sözleşmeye Dayalı Rehin Türleri (Türk Medeni Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ve Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Hükümlerinin Gemi Rehni Bakımından Karşılaştırılması)’, (2020) 22 (1) DEÜHFD 3-4.

⁴⁷ RG 31.12.2016, S 29935, 3. Mükerrer.

uyumlu olduğunu söylemek gerekir⁴⁸. Bunun dışında, sicile kayıtlı gemilerin ticari işlemlerde taşınır rehnine konu olamamaları bakımından TTK m. 1014/1 c. 3 ve GSY m. 33/1 c. 3 hükümleri ile TİTRK m. 8/3 ve TİRY m. 2/2-e bendi hükümleri birbirleriyle uyumludurlar.

TİTRK m. 8/3 ile TİRY m. 2/2-e bendi hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, sicile kayıtlı gemiler üzerinde münferiden ticari işlemlerde taşınır rehni kurulamayacağı sonucuna ulaşılmaktadır. Bununla birlikte, TİTRK m. 5/2 c. 1 hükmü kapsamında, ticari işletme veya esnaf işletmesinin tamamı üzerinde ticari işlemlerde taşınır rehni kurulması hâlinde, TİTRK m. 8/3 hükmünün varlığına rağmen sicile kayıtlı gemilerin rehnin kapsamında yer alıp almadığı konusunun da değerlendirilmesi gereklidir. TİTRK m. 5/2 c. 1 hükmünde, *“Ticari işletme ve esnaf işletmesinin tamamı üzerinde rehin kurulması hâlinde, rehnin kuruluşu anında işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan her türlü varlık; bir işletmenin belirli bir taşınır varlık grubunun bir bütün olarak rehnedilmesi hâlinde ise bu gruba dahil varlıkların tamamı rehnedilmiş sayılır.”* düzenlemesi yer almaktadır. Buna göre, ticari işletme veya esnaf işletmesinin tamamı üzerinde rehin kurulması hâlinde, rehnin kuruluşu anında işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan her türlü varlık; bir işletmenin belirli bir taşınır varlık grubunun bir bütün olarak rehnedilmesi hâlinde ise, bu gruba dahil varlıkların tamamı rehnedilmiş sayılır. TİTRK m. 5/2 c. 1 hükmünde, herhangi bir istisna öngörülmezsizin yahut TİTRK m. 8/3 hükmü saklı tutulmaksızın, ticari işletme veya esnaf işletmesinin tamamı üzerinde ticari işlemlerde taşınır rehni kurulması hâlinde, işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan her türlü varlığın; işletmenin belirli bir taşınır varlık grubunun bir bütün olarak rehnedilmesi hâlinde ise, bu gruba dahil varlıkların tamamının rehnedilmiş sayılacağı ifade edilmiştir. Bu durum, sicile kayıtlı gemilerin de TİTRK m. 5/2 c. 1 hükmü uyarınca kurulan rehnin kapsamında yer alacağı yorumunun yapılmasına yol açmaktadır.

Ayrıca TİTRK m. 5/2 c. 2 hükmünde, *“Bu varlıkların rehni diğer kanunlarca bir sicile tescilini gerektiriyorsa bu rehin ilgili sicillere bildirilir.”* düzenlemesi; TİTRK m. 5/2 c. 3 hükmünde ise, *“Bu varlıklar üzerinde diğer kanunlar uyarınca önceden bir rehin hakkı tesis edilmiş olması hâlinde bu Kanun çerçevesinde tesis edilerek bildirilen rehin sonraki sırada yer alır.”* düzenlemesi yer almaktadır. Bu düzenlemeler, ticari işletme veya esnaf işletmesinin tamamının yahut belirli bir taşınır varlık grubunun bir bütün olarak rehnedildiği hâllerde, TİTRK m. 8/3 hükmü kapsamında yer alan taşınır varlıklarının da rehnin kapsamında olacağı sonucuna ulaşılmasını gerekli kılmaktadır⁴⁹. Dolayısıyla TİTRK m. 5/2 c. 1 hükmü uyarınca, ticari işletme

⁴⁸ Aynı yönde açıklamalar için bkz. Atamer 6750 sayılı Kanun (n 16) 336.

⁴⁹ Ülgen, Helvacı, Kaya ve Nomer Ertan (n 45) 130; Seven (n 45) 102; Lale Sirmen, ‘Ticari İşlemlerde Taşınır Rehninin Düzenleniş Biçimi, Niteliği ve Rehne Hâkim Olan İlkeler’ (A. Lâle Sirmen ve A. Barış Özbilen Edr) Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Sempozyumu – 16 Şubat 2018 (Yetkin 2018) 49; Şenocak, Kahraman, Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın (n 45) 33-34; Bayezit (n 45) 400. Bu yöndeki diğer görüşler için bkz. Atamer 6750 Sayılı Kanun (n 16) 340-342.

veya esnaf işletmesi üzerinde rehin kurulduğu hâllerde, sicile kayıtlı gemiler de rehlin kapsamında yer alırlar⁵⁰. Bu sonuç, şüphesiz, ticari işlemlerde taşınır rehlinin kapsamı dışında kalan taşınır varlıkları düzenleyen TİTRK m. 8/3 ile TİRY m. 2/2-e bendi hükümleri ile sicile kayıtlı gemilerin sözleşmeye dayalı rehlinin yalnızca gemi ipoteği yoluyla sağlanabileceğine ilişkin TTK m. 1014/1 c. 3 ile GSY m. 33/1 c. 3 hükümlerine aykırıdır. Nitekim öğretilerde, bu gerekçelerle sicile kayıtlı gemilerin, TİTRK m. 5/2 c. 1 hükmü kapsamında rehne konu olamayacağı görüşü ileri sürülmüştür⁵¹. Ancak TİTRK m. 5/2 c. 1-3 hükümlerinin lafzı karşısında bu görüşe iştirak etmek mümkün gözükmemektedir.

C. Kıymetli Evraka Bağlı Alacaklar İçin Gemi İpoteğinin Kurulup Kurulamayacağı

TTK m. 1014/1 c. 4 hükmünde, “İleride doğabilecek veya şarta ya da kıymetli evraka bağlı bir alacak için de ipotek kurulabilir.” düzenlemesine yer almaktadır. Benzer şekilde, GSY m. 33/1 c. 4 hükmünde de “İleride doğabilecek veya şarta ya da kıymetli evraka bağlı bir alacak için de gemi ipoteğinin kurulabileceği” ifade edilmiştir. İleride doğabilecek veya şarta bağlı alacaklar için gemi ipoteği kurulması, yukarıda⁵² ele alınmış olduğundan bu başlıkta kıymetli evraka bağlı alacaklar bakımından gemi ipoteğinin kurulması konusu incelenecektir. GSY m. 33/1 c. 4 hükmünde, kıymetli evrakin türü bakımından bir ayırım ya da sınırlandırmaya yer verilmeksizin kıymetli evraka bağlı bir alacak için de gemi ipoteğinin kurulabileceği öngörülmüştür⁵³. Bu düzenleme, her tür kıymetli evraka bağlı alacak için gemi ipoteğinin kurulabileceği yorumunun yapılmasına yol açmaktadır. Bununla birlikte, GSY m. 35/1 hükmünde, “Gemi ipoteği, ipotekli borç senedi veya irat senedi şeklinde kurulamaz.” denilmiştir. İpotekli borç senedi ile irat senedi, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu⁵⁴ (TMK) m. 898 vd. hükümlerinde düzenlenen kıymetli evraklardandır⁵⁵. Ancak bu durum, GSY m. 35/1 hükmünde, kıymetli evraka bağlı alacaklar için gemi ipoteği kurulabileceğine ilişkin GSY m. 33/1 c. 4 hükmünde öngörülen kurala istisna getirildiği anlamına gelmez. GSY m. 35/1 hükmünde, gemi ipoteğinin, diğer rehin türlerinden olan ipotekli borç senedi veya irat senedi şeklinde kurulamayacağı ifade edilmek istenmiştir. Dolayısıyla GSY m. 33/1 c. 4 hükmündeki düzenleme doğrultusunda, her tür kıymetli evraka bağlı alacak bakımından gemi ipoteği

⁵⁰ Aynı yönde bkz. Bilgeç (n 46) 29; Bayezit (n 45) 400.

⁵¹ Atamer *Gemilerin Eşya Hukuku* (n 16) 115; Atamer *6750 Sayılı Kanun* (n 16) 338-339.

⁵² Bkz. III, A.

⁵³ TTK m. 1014/1 c. 4 hükmünde de “İleride doğabilecek veya şarta ya da kıymetli evraka bağlı bir alacak için de ipotek kurulabileceği” düzenlenmiştir. TTK m. 1014/1 c. 4 hükmünde de kıymetli evrakin türü bakımından bir ayırım ya da sınırlandırmaya yer verilmemiştir.

⁵⁴ RG 08.12.2001, S 24607.

⁵⁵ İpotekli borç senedi ve irat senedi ile TMK'da düzenlenen diğer kıymetli evraklar için bkz. Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Arslan Kaya ve N. Füsün Nomer Ertan, *Kıymetli Evrak Hukuku* (13. Bası, Vedat, 2021) 8.

kurulabilir⁵⁶. Bu çerçevede, ipotekli borç senedi veya irat senedine bağlı alacaklar bakımından da gemi ipoteginin kurulabileceğini söylemek mümkündür.

GSY m. 35/4 hükmünde, “*Hamiline yazılı bir tahvilden veya emre ya da hamile yazılı diğer bir senetten doğan bir alacağın temini için kurulan gemi ipoteklerine ilişkin tescil işlemlerinde, tahvil ve senedin ibrazı şarttır. Tescil, senedin üzerine şerh olunur. Şu kadar ki, Kanununun 1016 ncı maddesinin yedinci fıkrası gereğince tescil edilen temsilcinin onayıyla veya o temsilcinin aleyhine verilen bir mahkeme kararına dayanılarak yapılacak tescil işlemlerinde senedin ibrazı aranmaz.*” düzenlemesine yer verilmiştir. Buna göre, hamiline yazılı bir tahvilden⁵⁷ ve/veya⁵⁸ emre ya da hamiline yazılı diğer bir senetten⁵⁹ doğan bir alacağı teminat altına almak için de gemi ipotegi kurulabilir. GSY m. 35/4 hükmünde ifade edildiği üzere, tescil işlemlerinin yapılabilmesi için ipotek tescil talep dilekçesiyle birlikte tahvil ve/veya⁶⁰ senedin de sicil müdürlüğüne ibraz edilmesi gerekir. Tahvil ve/veya senet, sicil müdürlüğüne ibraz edildiği takdirde, tescil, tahvil ve/veya senedin⁶¹ üzerine şerh olunur. Buna karşılık, TTK m. 1016/7 hükmü uyarınca tescil edilen temsilcinin⁶² onayıyla veya

⁵⁶ TTK m. 1014 vd. hükümleri doğrultusunda her tür kıymetli evraka bağlı alacak için gemi ipotegi tesis edilebileceği hakkında bkz. Yazıcıoğlu (n 6) 226.

⁵⁷ TTK m. 1016/6 hükmünde, tahvile bağlı bir alacak için gemi ipotegi kurulabilmesi hususunda “*Tahvile bağlı bir alacağı teminat altına almak için gemi ipotegi kurulacak olması hâlinde, tahvil sayısı, her tahvilin bedeli ve ayrıt edici işaretleri gösterilmek suretiyle tüm alacağın miktarı ile ipotek ödünçün tamamı için kurulacaksa, alacaklı yerine, borçlu ile alacaklıların hepsi adına hareket eden temsilci lehine; ipotek tahvil ihracını üstlenen bir işletme için kurulacaksa gemi ipotegi üzerinde tahvil sahipleri lehine bir rehin hakkı da tescil olunur.*” düzenlemesi yer almaktadır.

⁵⁸ GSY m. 35/4 c. 1 hükmünde, hamiline yazılı bir tahvilden veya emre ya da hamile yazılı diğer bir senetten doğan bir alacağı teminat altına almak için gemi ipoteginin kurulmasından söz edilmiştir. Buna göre, tahvile veya emre bağlı alacaklardan yalnızca birini teminat altına almak için gemi ipotegi kurulmak istendiği hallerde, hükümde “veya” bağlacına yer verilmiş olması isabetli ve anlamlıdır. Bununla birlikte, teorik bir ihtimal olmakla birlikte, aynı anda hem tahvile hem de senede bağlı alacakların tamamını teminat altına almak için gemi üzerinde ipotek kurulmak istenmiş olabilir ve bu mümkündür. Bu ihtimalde, hükümde “veya” bağlacına yer verilmesi yeterli olmaz. Bu nedenle, hükümde geçen “veya” bağlacının “ve/veya” olarak anlaşılıp uygulanması gerekir.

⁵⁹ TTK m. 1016/7 hükmünde, “*Bir poliçeden veya hamiline yazılı bir senetten ya da ciro yolu ile devri kabil diğer bir senetten doğan alacakları teminat altına almak amacıyla gemi ipoteginin kurulmasında, ...*” denilmiştir. Buna göre, bir poliçeden veya hamiline yazılı bir senetten ya da ciro yolu ile devri kabil olan diğer bir senetten doğan alacaklar için de gemi ipotegi kurulabilir.

⁶⁰ GSY m. 35/4 c. 1 hükmünde, tahvil ve senedin sicil müdürlüğüne ibraz edilmesi gerektiğinden söz edilmiştir. Teorik bir ihtimal olmakla birlikte, aynı anda hem tahvile hem de senede bağlı alacakların tamamını teminat altına almak için gemi üzerinde ipotek kurulmak istenmiş olabilir ve bu mümkündür. Bu ihtimalde, tahvil ve senet ya da senetlerin gemi sicil müdürlüğüne ibraz edilmesi gerekir. Dolayısıyla hükümde “ve” bağlacına yer verilmesi isabetli ve anlamlı olur. Bununla birlikte, tahvile veya senede bağlı alacaklardan yalnızca birini teminat altına almak için gemi ipotegi kurulmak istendiği hallerde, tahvil veya senede bağlı alacaklar için gemi üzerinde ipotek kurulması bakımından hükümde yer alan “ve” bağlacı yeterli isabetli ve anlamlı değildir. Söz gelimi, yalnızca tahvile bağlı bir alacak için gemi ipotegi kurulmak istendiği takdirde yalnızca tahvil gemi sicil müdürlüğüne sunulacaktır. Zira bu ihtimalde, tahvile birlikte gemi sicil müdürlüğüne sunulacak bir senet söz konusu değildir. Bu nedenle, GSY m. 35/4 c. 1 hükmünde yer alan “ve” bağlacının “ve/veya” şeklinde anlaşılması ve uygulanması gerekir.

⁶¹ GSY m. 35/4 c. 1 hükmünde, tahvil ve/veya senetten doğan bir alacağın teminat altına alınması için kurulan gemi ipoteklerine ilişkin tescil işlemlerinde tahvil ve/veya senedin ibrazının şart olduğu düzenlenmiştir. Buna karşılık, GSY m. 35/4 c. 2 hükmünde, tescilin senedin üzerine şerh olunacağı ifade edilmiş; ancak tahvilden söz edilmemiştir. Kanaatimizce, bu durum, bilinçli bir tercih olmayıp tamamen bir unutmadan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, GSY m. 35/4 c. 2 hükmünün, “*Tescil, tahvil ve/veya senedin üzerine şerh olunur.*” şeklinde anlaşılıp uygulanması gerekir.

⁶² TTK m. 1016/7 hükmünde, “*Bir poliçeden veya hamiline yazılı bir senetten ya da ciro yolu ile devri kabil diğer bir senetten doğan alacakları teminat altına almak amacıyla gemi ipoteginin kurulmasında, alacağı sonradan itkisap edenlerin leh ve aleyhine gemi ipotegi üzerinde belirli tasarruflarda bulunmak ve ipotegin paraya çevrilmesi için yapılacak takipte alacaklıyı temsil etmek üzere belirlenebilecek temsilcinin de sicile kaydı gerekir. Bu temsilcinin yetkileri hususunda tescil taleplerine göndermede bulunulabilir.*” denilmiştir. Buna göre, bir poliçeden veya hamiline yazılı bir senetten ya da ciro yolu ile devri mümkün olan diğer bir senetten doğan alacakları teminat altına almak amacıyla gemi ipoteginin kurulduğu hallerde,

o temsilcinin aleyhine verilen bir mahkeme kararına dayanılarak yapılacak tescil işlemlerinde ise, tahvil ve/veya senedin⁶³ ibrazı aranmaz.

IV. Gemi İpoteğinin Kurulması

A. İpotek Sözleşmesinin Şekli

GSY m. 33/2 c. 1 hükmünde, “*Gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin sözleşmenin yazılı şekilde yapılması ve imzaların noterce veya sicil müdürlüğü tarafından onaylanması gerekir.*” düzenlemesi yer almaktadır. Buna göre, gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin sözleşmenin⁶⁴ yazılı şekilde yapılması; imzaların ise, noter veya sicil müdürlüğü tarafından onaylanması gerekir. GSY m. 33/2 c. 1 hükmünde, ipotek sözleşmesinin şekli bakımından bir geçerlilik şartı öngörülmüştür. Bu nedenle, şekil şartlarına uyulmadan yapılan ipotek sözleşmeleri geçersiz olur⁶⁵. Geçersiz ipotek sözleşmelerine dayalı olarak yapılan tescil talepleri ise reddedilir.

GSY m. 33/2 c. 1 hükmünde, ipotek sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması gerektiğinden söz edilmiş; ancak yazılı şeklin yerine getirilmesi bakımından bir belirleme ya da sınırlandırma yapılmamıştır. Ancak hükümde, yazılı şekilde yapılan sözleşmenin imzalarının noter veya gemi sicil müdürlüğünde onaylanması gerektiği ifade edilmiştir. Bu durum, GSY m. 33/2 c. 1 hükmünde, ipotek sözleşmesinin taraflarca yapılması ihtimali üzerinde durulduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, GSY m. 33/4 hükmünde, “*Gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin sözleşmenin noterde tanzim veya tasdik edilerek yapılması durumunda; ...*” denilmiştir. GSY m. 33/4 hükmünde yer alan bu ifadeye göre, ipotek sözleşmesinin taraflarca adi yazılı olarak yapılması ve imzaların noterde onaylanması dışında noterde düzenlenme şeklinde de

alacağı sonradan iktisap edenlerin leh ve aleyhlerine gemi ipoteği üzerinde belirli tasarruflarda bulunmak ve ipoteğin paraya çevrilmesi için yapılacak takipte alacaklıyı temsil etmek üzere belirlenecek temsilcinin de sicile kaydedilmesi gerekir. Ayrıca bu temsilcinin yetkileri konusunda, tescil taleplerine atıf yapılması mümkündür.

⁶³ GSY m. 35/4 c. 1 hükmünde, tahvil ve/veya senetten doğan bir alacağın teminat altına alınması için kurulan gemi ipoteklerine ilişkin tescil işlemlerinde tahvil ve senedin ibrazının şart olduğu düzenlenmiştir. Buna karşılık, GSY m. 35/4 c. 3 hükmünde, TTK m. 1016/7 hükmü uyarınca tescil edilen temsilcinin onayıyla veya o temsilcinin aleyhine verilen bir mahkeme kararına dayanılarak yapılacak tescil işlemlerinde senedin ibrazının aranmayacağı ifade edilmiş; ancak tahvilden söz edilmemiştir. Benzer bir durum, yukarıda dn. 61’de ifade ettiğimiz üzere, GSY m. 35/4 c. 2 hükmünde de mevcuttur. Kanaatimizce, her iki hükümde yalnızca “senetten” söz edilmesi, bilinçli bir tercih olmayıp tamamen bir unutmadan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, GSY m. 35/4 c. 2 hükmüne benzer şekilde, GSY m. 35/4 c. 3 hükmünün “*Şu kadar ki, Kanunun 1016 ncı maddesinin yedinci fıkrası gereğince tescil edilen temsilcinin onayıyla veya o temsilcinin aleyhine verilen bir mahkeme kararına dayanılarak yapılacak tescil işlemlerinde tahvil ve/veya senedin ibrazı aranmaz.*” şeklinde anlaşılıp uygulanması gerekir.

⁶⁴ GSY m. 33/2 c. 1 hükmünde, gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin sözleşmeden söz edilmiştir. Buna karşılık, çalışmada, bu sözleşmeyi ifade etmek üzere, “ipotek sözleşmesi” tabiri kullanılacaktır.

⁶⁵ TTK m. 1015/2 hükmünde, “*İpoteğin kurulmasına ilişkin sözleşmelerin yazılı şekilde yapılması ve imzalarının noterce onaylanması gerekir. Bu anlaşma gemi sicil müdürlüğünde de yapılabilir. Bu şekillerden birine uygun olarak yapılmadıkça ipoteğin kurulmasına dair anlaşma geçerli olmaz.*” düzenlemesine yer verilmiştir. Buna göre, TTK m. 1015/2 c. 1-2 hükümlerinde, ipotek sözleşmesinin şekli bakımından geçerlilik şartlarına yer verilmiş; TTK m. 1015/2 c. 3 hükmünde ise, geçerlilik şartına uyulmadan ipotek sözleşmesi yapılmasının yaptırımı düzenlenmiştir. Buna karşılık, TTK m. 1015/2 hükmüne karşılık gelen GSY m. 33/2 c. 1 hükmünde, ipotek sözleşmesinin şekline ilişkin geçerlilik şartı düzenlenmesine rağmen GSY m. 33/2 c. 1 vd. hükümlerinde, geçerlilik şartına uyulmadan ipotek sözleşmesi yapılmasının yaptırımı hakkında bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

yapılabileceği anlaşılmaktadır. Bu ihtimalde, sözleşme noterde düzenleme şeklinde yapıldığı takdirde, imzalar da noterde onaylanmış olacağı için GSY m. 33/2 c. 1 hükmünde öngörülen şekil şartı yerine getirilmiş olur.

Burada, ipotek sözleşmesinin gemi sicil müdürlüğünde, sicil müdürü veya memurlarınca düzenleme şeklinde yapılmasının mümkün olup olmadığı konusunun değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Ancak belirtilmelidir ki, GSY m. 33 vd. hükümlerinde ipotek sözleşmesinin gemi sicil müdürlüğünde düzenleme şeklinde yapılmasına cevaz veren bir düzenlemeye yer verilmemiştir. İpotek sözleşmesinin yapılması bakımından gemi sicil müdürlüğüne yalnızca GSY m. 33/2 c. 1 hükmünde, taraflarca adi yazılı olarak yapılan sözleşmedeki imzaları onaylama görev ve yetkisi verilmiştir. Bu durum, ipotek sözleşmesinin gemi sicil müdürlüğünde düzenleme şeklinde yapılmasının mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmasını gerekli kılmaktadır.

Buna karşılık, TTK m. 1015/2 hükmünde, “İpoteğin kurulmasına ilişkin sözleşmelerin yazılı şekilde yapılması ve imzalarının noterce onaylanması gerekir. Bu anlaşma gemi sicil müdürlüğünde de yapılabilir. Bu şekillerden birine uygun olarak yapılmadıkça ipoteğin kurulmasına dair anlaşma geçerli olmaz.” düzenlemesi yer almaktadır. İpotek sözleşmesinin şekli bakımından TTK m. 1015/2 c. 1 ile GSY m. 33/2 c. 1 hükümlerinde öngörülen esaslar aynı olmakla birlikte, TTK m. 1015/2 c. 2 hükmünde, ipotek sözleşmesinin gemi sicil müdürlüğünde de yapılabileceği ifade edilmiştir. TTK m. 1015/2 c. 2 hükmünde yer alan bu düzenleme, farklı yorumların yapılmasına yol açabilecek niteliktedir. Şöyle ki, TTK m. 1015/2 c. 2 hükmünden, ipotek sözleşmesinin gemi sicil müdürlüğünde düzenleme şeklinde yapılmasının mümkün olduğu anlamı çıkarılabilir. Bunun dışında, TTK m. 1015/2 c. 2 hükmü, TTK m. 1015/2 c. 1 hükmüyle birlikte yorumlanarak gemi sicil müdürlüğünde ipotek sözleşmesindeki imzaların onaylarının yapılmasının mümkün olduğu ve TTK m. 1015/2 c. 2 hükmünde bu ihtimalin anlatılmak istendiği yorumu da yapılabilir.

Bu açıklamalar çerçevesinde, TTK m. 1015/2 c. 2 hükmü kapsamında, ilk olarak ipotek sözleşmesinin gemi sicil müdürlüğünde düzenleme şeklinde yapılmasının mümkün olduğu görüşü ileri sürülebilir⁶⁶. İkinci bir görüş olarak TTK m. 1015/2 c. 2 hükmünde, ipotek sözleşmesinin gemi sicil müdürlüğünde düzenleme şeklinde yapılmasının değil de TTK m. 1015/2 c. 1 hükmündeki düzenlemeye benzer şekilde, taraflarca yazılı olarak yapılan ipotek sözleşmesindeki imzaların, gemi sicil müdürlüğü tarafından onaylanmasının mümkün olduğunun anlatılmak istendiği de söylenebilir. Nitekim öğretide⁶⁷, TTK m. 1015/2 c. 2 hükmünde kanun

⁶⁶ Öğretide, gemi mülkiyetinin hukuki işlem yoluyla devrine ilişkin TTK m. 1001/2 c. 2 hükmünde yer alan “Bu anlaşma gemi sicil müdürlüğünde de yapılabilir.” düzenlemesinden hareketle, gemi mülkiyetinin devrine ilişkin sözleşmenin düzenleme şeklinde gemi sicil müdürlüğünde yapılabileceği görüşü ileri sürülmüştür. Bu konuda bilgi için bkz. Kübra Yetiş Şamlı, *Gemi Mülkiyetinin Hukuki İşlem Yoluyla Kazanılması* (On İki Levha 2021) 139.

⁶⁷ Yazıcıoğlu (n 6) 194; Aslıhan Sevinç Kuyucu, *Gemi Finansmanı Sözleşmeleri* (On İki Levha 2016) 152-153; Bülent Sözer, *Deniz Ticaret Hukuku – Cilt 1 (Giriş-Gemi-Donatan ve Navlun Sözleşmeleri)* (6. Baskı, Vedat 2022) 153, dn. 14.

koyucunun, gemi sicil müdürlüğüne, notere verilen yetkiyi aşan bir yetki vermek istediğinin anlaşılmadığı; bu nedenle, hükümde, taraflarca yazılı olarak yapılan ipotek sözleşmesindeki imzaların gemi sicil müdürlüğü tarafından onaylanacağı anlatılmak istendiği görüşü ileri sürülmüştür.

TTK m. 1015 hükmünün gerekçesinde ise, “... *ipoteğin kurulmasına dair anlaşmanın gemi sicil memuru huzurunda yapılmasına imkân tanınmış, böylece taşınmaz ipoteğinin tapu memuru huzurunda yapılmasını öngören Türk Medenî Kanunu hükümleriyle paralellik sağlanması amaçlanmıştır.*” açıklaması yer almaktadır. TMK m. 856/2 hükmünde, “*Taşınmaz rehninin kurulmasına ilişkin sözleşmenin geçerliliği, resmî şekilde yapılmış olmasına bağlıdır.*” denilmiştir. 22.12.1934 tarih ve 2644 Tapu Kanunu⁶⁸ (TK) m. 26/4 hükmünde ise, “*Resmî senetlerin düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.*” düzenlemesi yer almaktadır. Bu hükmeye dayanılarak⁶⁹ çıkarılan Tapu Müdürlüklerince Düzenlenen Resmî Senetlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik⁷⁰ m. 8/1 hükmünde, “*Tapu müdürlüklerinde müdür veya tapu sicil görevlileri resmî senedi hazırlayacakları*” ifade edilmiştir⁷¹.

TTK m. 1015 hükmünün gerekçesinde, taşınmaz ipoteğine ilişkin TMK hükümlerine atıf yapılarak ipotek sözleşmesinin gemi sicil müdürlüğünde yapılması bakımından TMK hükümleri ile paralellik sağlanmak istenmesinden söz edilmiştir. Bu durum, TTK m. 1015/2 c. 2 hükmü kapsamında, ipotek sözleşmesinin, gemi sicil müdürlüğünde düzenlenme şeklinde yapılmasının mümkün olduğu görüşünü desteklemektedir. Zira taşınmaz ipoteğine ilişkin sözleşmenin şekli bakımından TMK ve TK’ndaki hükümlerde sözleşmenin, tapu memuru tarafından düzenlenme şeklinde yapılması esası öngörülmüştür. Buna karşılık, TTK m. 1015 hükmünün gerekçesinde, taşınmaz ipoteğine ilişkin sözleşmesinin şekli bakımından TMK hükümlerine atıf yapılmakla birlikte, ipotek sözleşmesinin gemi sicil müdürlüğü tarafından yapılmasından değil de sözleşmenin gemi sicil memuru huzurunda yapılmasından söz edilmesi ise, yukarıda belirtilen ikinci görüşü desteklemektedir.

⁶⁸ RG 29.12.1934, S 2892.

⁶⁹ Tapu Sicil Müdürlüklerince Düzenlenen Resmî Senetlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Dayanak” kenar başlıklı m. 3 hükmünde, “*Bu Yönetmelik, 2644 sayılı Tapu Kanununun 26 ncı maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak hazırlanmıştır.*” denilmiştir. Ancak Tapu Kanunu m. 26/3 hükmünde, “*İllerde bulunan tapu sicil müdürlükleri dışındaki müdürlüklerden akitli ve akitsiz işlemleri yıllık 500’ün altında olan yerlerde işleri yapmak üzere, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce yakın il veya ilçelerde görevli tapu sicil müdürü veya görevlendirilen yetkili memura belirli günlerde yetki verilebilir.*” düzenlemesi yer almaktadır. Görüldüğü üzere, söz konusu Yönetmelik’in bu hükmeye (TK m. 26/3 hükmüne) dayanılarak çıkarılması mümkün değildir. Bu durum, söz konusu Yönetmelik’in “Dayanak” kenar başlıklı m. 3 hükmünde bir atıf hatası yapıldığı ihtimalini akıllara getirmektedir. Ancak belirtilen bu karışıklık, TK m. 26 hükmüne 2019 yılında yapılan bir ekmeden kaynaklanmaktadır. Şöyle ki, halihazırda TK m. 26/3 hükmünde yer alan ve belirttiğimiz bu düzenleme, Tapu Kanunu’na 04.07.2019 tarih ve 7181 sayılı Tapu Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (7181 sayılı Kanun, RG 10.07.2019, S 30827) m. 1 hükmü ile eklenmiştir. Bu ekmeden önce, TK m. 26/3 hükmünde yer alan “*Resmî senetlerin düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.*” düzenlemesi, Tapu Kanunu m. 26 hükmüne daha sonradan 7181 sayılı Kanun’un m. 1 hükmü ile eklenen yukarıda belirttiğimiz fıkra hükmünden sonra Tapu Kanunu m. 26/4 hükmünde yer alır hale gelmiştir.

⁷⁰ RG 10.11.2009, S 27402.

⁷¹ Söz konusu Yönetmelik’in m. 8/2 hükmünde ise, “*Personel sıkıntısı bulunan yerlerde zorunluluk halinde, tapu müdürünün teklifi üzerine bölge müdürünün yazılı onayı alınmak kaydı ile arşiv memuruna da akit hazırlama yetkisi verilebilir.*” denilmiştir.

Tüm bu açıklamalar doğrultusunda, ipotek sözleşmesinin gemi sicil müdürlüğünde yapılması bakımından TTK m. 1015 hükmünün gerekçesinde yer alan açıklamanın kendi içerisinde çelişkili olduğunu söylemek gerekir⁷².

Kanaatimizce, kanun koyucu, TTK m. 1015/2 c. 2 hükmünde, taraflarca yazılı olarak yapılan ipotek sözleşmesindeki imzaların gemi sicil müdürlüğü tarafından onaylanmasını ifade etmek istemiştir. Kaldı ki, Gemi Sicil Yönetmeliği'nin yürürlüğe girmesiyle birlikte TTK m. 1015/2 c. 2 hükmünde anlatılmak istenenin ne olduğu sorunu ortadan kalkmıştır. Zira GSY m. 33/2 c. 1 hükmünde, gemi sicil müdürlüğünde yalnızca taraflarca yazılı olarak yapılan ipotek sözleşmesindeki imzaların onaylanabileceği düzenlenmiştir⁷³.

Görüldüğü üzere, ipotek sözleşmesinin gemi sicil müdürlüğünde düzenleme şeklinde yapılması imkânı mevcut değildir. Buna karşılık, ipotek sözleşmesinin noterde düzenleme (tanzim) şeklinde yapılması mümkündür. Nitekim GSY m. 33/4 hükmünde, “*Gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin sözleşmenin noterde tanzim veya tasdik edilerek yapılması durumunda; ...*” denilerek ipotek sözleşmesinin noterde tanzim veya tasdik edilmesi ihtimallerinden bahsedilmiştir. Dolayısıyla GSY m. 33/2 c. 1 hükmünde ifade edildiği üzere, ipotek sözleşmesinin yazılı olarak yapılması gerekir. Ayrıca ipotek sözleşmesinin noterde düzenleme şeklinde yapılması mümkün olduğu gibi (GSY m. 33/4) taraflarca da yapılması mümkündür. Ancak taraflarca yazılı olarak yapılan ipotek sözleşmesindeki imzaların, noterde veya gemi sicil müdürlüğünde onaylanması gerekir. Belirtilen bu şartları taşımayan ipotek sözleşmeleri ise geçersizdir (TTK m. 1015/2 c. 2).

B. Harç Ödeme Yükümlülüğü

1. Genel Olarak

GSY m. 33/3 hükmünde, “*Gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin işlemler, 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununda belirlenen harçlara tabidir. 492 sayılı Kanunun 123 üncü maddesinin üçüncü fıkrası hükmü saklı kalmak kaydıyla ilgili harçların ödendiğine ilişkin belgeler sunulmadan işlemler yapılmaz.*” düzenlemesine yer verilmiştir. Buna göre, gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin işlemler, 02.07.1964

⁷² İpotek sözleşmesinin gemi sicil müdürlüğünde yapılması bakımından TTK m. 1015 hükmünün gerekçesinde yapılan açıklamanın aksine, taşınmaz ipotek sözleşmesine ilişkin olarak Türk Medeni Kanunu ile Tapu Kanunu hükümleri ile paralellığın sağlanmadığı hakkında bkz. Yazıcıoğlu (n 6) 194, dn. 304.

⁷³ Uygulamada, gemi sicil müdürlüklerinin, Gemi Sicil Yönetmeliği yürürlüğe girmeden önce de TTK m. 1015/2 c. 2 hükmünü, taraflarca yazılı olarak yapılan ipotek sözleşmesinin imzalarının sicil müdürlüğü tarafından onaylanması şeklinde yorumladıklarını ifade etmek gerekir. Bunun dışında, taraflarca yazılı olarak yapılan ipotek sözleşmesindeki imzaların gemi sicil müdürlüğünde onaylanması uygulamasının (en azından) İstanbul Liman Başkanlığı nezdinde bir örneği olmadığı; uygulamada ipotek sözleşmelerinin noterde düzenleme veya imza onayı şeklinde yapıldığı; bu nedenle, ipotek sözleşmesi bakımından gemi sicil müdürlüğünde imza onayı yapılmasının teorik bir ihtimalin ötesine geçmeyeceği de belirtilmelidir.

tarikh ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nda⁷⁴ (HK) belirlenen harçlara tâbidir. HK m. 123/3 hükmü saklı kalmak kaydıyla, ilgili harçların ödendiğine ilişkin belgeler sunulmadan işlemler yapılmaz. GSY m. 33/3 hükmünden anlaşıldığı üzere, sicile kayıtlı bir gemi üzerinde ipotek kurulabilmesi için gerekli harçların ödenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla harç ödeme yükümlülüğünün, gemi siciline kayıtlı bir gemi üzerinde ipotek kurulabilmesi için yerine getirilmesi gerekli olan bir “şart” olduğunu söylemek mümkündür.

Harçlar Kanunu'nun ekinde yer alan (7) sayılı Tarife I/5 hükmünde, “*Gemi siciline kayıtlı gemiler üzerinde tesis olunacak ipoteklerden sağlanan borç miktarı üzerinden Onbinde 11,38*” miktarında harç alınacağı düzenlenmiştir. Hükümde belirtildiği üzere, sicile kayıtlı bir gemi üzerinde ipotek kurulabilmesi için ipoteğe konu alacağın miktarının on binde 11,38 oranındaki kısmına tekabül eden tutarın harç olarak ödenmesi gereklidir. Bu bakımdan GSY m. 33/3 hükmünde belirtilen harç ile ipoteğe konu olan alacağın miktarının on binde 11,38 oranındaki kısmına tekabül eden miktardaki harç kastedilmiştir. Bu harcı, ipotek harcı olarak ifade etmek mümkündür. Ancak belirtilmelidir ki, ipotek harcı bakımından belirli istisnalar söz konusudur. Bu istisnalardan ilki, GSY m. 33/3 c. 2 hükmünde, “*492 sayılı Kanununun 123 üncü maddesinin üçüncü fıkrası hükmü saklı kalmak kaydıyla ...*” denilmek suretiyle ifade edilmiştir. HK m. 123/3 hükmünde, “*Anonim, eshamlı komandit, limited şirket ve kooperatiflerin kuruluş, pay devri, sermaye artırımı, birleşme, devir, bölünme ve nev'i değişiklikleri nedeniyle yapılacak işlemler ile Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri (Değişik parantez içi hüküm: 15/7/2016- 6728/33 md.) (Bu kooperatifler tarafından bankalardan kullanılacak krediler için verilecek kefaletler ile Kredi Garanti Fonu Anonim Şirketi ve 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (p) bendinde belirtilen kurumlar tarafından verilecek kefaletler dâhil) bankalar, finansman şirketleri, yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlarca kullanılacak kredilere, bunların teminatlarına ve geri ödenmelerine ilişkin işlemler (yargı harçları hariç) bu Kanunda yazılı harçlardan müstesnadır.*” düzenlemesi yer almaktadır.

HK m. 123/3 hükmünde, belirli harçlar bakımından istisnalar öngörülmeyle birlikte, gemi ipoteği bakımından özellik arz eden husus, bankalar, finansman şirketleri, yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlarca kullanılacak kredilere, bunların teminatlarına ve geri ödemelerine ilişkin işlemler bakımından harç istisnası getirilmiş olmasıdır. Dolayısıyla hükümde belirtilen finansman kuruluşlarının ipotek alacaklısı olduğu hâllerde, sicile kayıtlı gemi üzerinde kurulacak ipoteklerde on binde 11,38 oranındaki harcı ödeme yükümlülüğü bulunmamaktadır.

⁷⁴ RG 17.07.1964, S 11756.

Sicile kayıtlı gemi üzerinde kurulacak ipoteye ilişkin harç ödeme yükümlülüğü bakımından bir diğer istisna, TUGS'ne kayıtlı gemi ve yatlar için TUGSK m. 12/2⁷⁵ ile TUGSY m. 26/a-2 c. 1⁷⁶ hükümlerinde öngörülmüştür. Bu hükümlere göre, TUGS'ne kayıtlı⁷⁷ gemi ve yatlarla ilişkin ipotek sözleşmeleri, damga vergisine ve harçlara; ayrıca ipotek sözleşmeleri nedeniyle alınacak paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine ve fonlara tabi tutulmazlar. Dolayısıyla üzerinde ipotek kurulmak istenen gemi veya yat, TUGS'ne kayıtlı ise, ipotek kurulabilmesi için Harçlar Kanunu'nun ekinde yer alan (7) sayılı Tarife I/5 hükmünde öngörülen harcın ödenmesi gerekmez.

2. İpotek Harcını Ödemekle Yükümlü Olan Kişi

GSY m. 33/3 c. 2 hükmünde, harç istisnaları saklı kalmak kaydıyla ipotek harcının ödendiğine ilişkin belgeler gemi sicil müdürlüğüne sunulmadığı sürece işlemlerin yapılmayacağı düzenlenmiştir. Ancak hükümde, ipotek harcı ödeme yükümlülüğünün kime ait olduğu konusunda bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu nedenle, ipotek harcı ödeme yükümlülüğünün kime ait olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Buna karşılık, HK m. 97/1-b hükmünde, taraflarca aksi kararlaştırılmadığı takdirde, ipotek harcının, ipotegi tesis eden tarafça ödeneceği ifade edilmiştir. Gemi ipoteginde, ipotegi tesis eden taraf, gemi malikidir. Dolayısıyla taraflarca aksi kararlaştırılmadığı takdirde, ipotek harcını gemi maliki ödemekle yükümlüdür. Bununla birlikte, tarafların HK m. 97/1-b hükmünde öngörülen kuralın aksini kararlaştırmaları ve ipotek harcını, ipoteye konu alacağın borçlusunu olan tarafın ya da lehine ipotek tesis edilecek alacaklının ödemesi mümkündür.

3. İpotek Harcının Ödendiğinin Belgelenmesi

İpotek harcı ödenmesi gereken hâllerde, ipotek tescil talep dilekçesiyle birlikte ipotek harcı ödeme makbuzunun da gemi sicil müdürlüğüne sunulması gerekmektedir; aksi takdirde, tescil talebi yerine getirilmez. Nitekim GSY m. 33/3 c. 2 hükmünde, *“492 sayılı Kanununun 123 üncü maddesinin üçüncü fıkrası hükmü saklı kalmak kaydıyla ilgili harçların ödendiğine ilişkin belgeler sunulmadan işlemler yapılmaz.”* denilmiştir. Hükümden anlaşıldığı üzere, ipotek harcının ödendiğine ilişkin makbuz sicil müdürlüğüne sunulmadığı⁷⁸ takdirde, tescil talebi hemen reddedilmez; yalnızca

⁷⁵ TUGSK m. 12/2 hükmünde, *“Türk Uluslararası Gemi Siciline kaydedilecek gemilere ve yatlarla ilişkin alım, satım, ipotek, tescil, kredi, gemi kira, zaman charteri ve tüm navlun sözleşmeleri damga vergisine ve harçlara; bu işlemler nedeniyle alınacak paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine ve fonlara tabi tutulmaz.”* düzenlemesi yer almaktadır.

⁷⁶ TUGSY m. 26/a-2 c. 1 hükmünde, *“TUGS'ye kaydedilecek gemilere ve yatlarla ilişkin alım, satım, ipotek, tescil, kredi, navlun mukaveleleri; damga vergisine, harçlara, banka ve sigorta işlemleri vergisine ve fonlara tabi tutulmazlar.”* düzenlemesi yer almaktadır.

⁷⁷ TUGSK m. 12/2 ile TUGSY m. 26/a-2 c. 1 hükümlerinde, TUGS'ne kaydedilecek gemi ve yatlardan söz edilmişse de hükümlerde geçen “kaydedilecek” ibaresinin “kayıtlı” olarak anlaşılması gerekmektedir. Bu konuda ve TUGS'ne kayıtlı gemi ve yatlar bakımından öngörülen vergi, harç ve fon muafiyetleri bakımından bilgi için bkz. Aydın (n 6) 241-243.

⁷⁸ GSY m. 33/3 c. 2 hükmü kapsamında, ipotek harcının ödendiğine ilişkin makbuzun sicil müdürlüğüne sunulmaması bakımından iki ihtimal söz konusudur. Bu ihtimallerden ilki, ipotek harcının ödenmemiş olması nedeniyle ipotek harcının ödendiğine ilişkin makbuzun sunulmamış olmasıdır. İkinci ihtimal ise, ipotek harcı ödenmiş olmasına rağmen

tescil talebine dayalı olarak tescil işlemleri yerine getirilmez. Ancak bu durum, sicil müdürlüğünün bir süreyle sınırlı olmaksızın ipotek harcının ödendiğine ilişkin makbuzun sunulmasını bekleyeceği anlamına gelmez. İpotek harcı ödeme makbuzu sunulmadan tescil talebinde bulunulursa, kanaatimizce en uygun çözüm, sicil müdürlüğünün belirli bir süre tayin ederek tescil talebinde bulunan kimselere bu süre içerisinde ipotek harcının ödendiğine ilişkin makbuzu sunmasını; aksi takdirde, tescil talebinin reddedileceğini bildirmesidir. Buna göre, sicil müdürlüğünce tayin edilen süre içerisinde ipotek harcının ödendiğine ilişkin makbuz sunulursa, tescil talebi kabul edilmeli; sunulmazsa, tescil talebi reddedilmelidir.

İpotek harcı ödeme makbuzu sunulmadan yapılan tescil taleplerinde, sicil müdürlüğünce tayin edilecek süre bakımından kanaatimizce, GSY m. 41/2 hükmü kıyasen uygulanmalıdır. GSY m. 41/2 hükmünde, “*Bir tescilin yapılmasına herhangi bir engel bulunduğu takdirde, istemde bulunan kişiye bu engelin kaldırılması için en fazla otuz gün süre verilir veya makul sebepleri belirtilerek talebi reddedilir. Süre verilmesi hâlinde verilen süre içinde engelin kaldırıldığı belge ile ispat edilmezse süre sonunda istem reddedilir.*” denilmiştir. Buna göre, ipotek harcı ödenmesi gereken hâllerde, tescil talep dilekçesi ekinde harç ödeme makbuzu yer almazsa, bu durum, tescilin yapılmasına engel oluşturur. Dolayısıyla sicil müdürlüğü, bu hâlde, talepte bulunan kişiye engelin kaldırılması; bir diğer anlatımla, ipotek harcının ödendiğine ilişkin makbuzu sunması için en fazla otuz gün olacak şekilde süre vermelidir. Talep sahibine verilen süre içerisinde ipotek harcı ödeme makbuzu sunulmamış olursa süre sonunda tescil talebi reddedilmelidir. Öte yandan ipotek tescil harcının ödenmesi bakımından istisna oluşturan hâllerde, talep sahibinin ipotek harcı ödeme makbuzu sunması gerekmez; yalnızca harç istisnası kapsamında bulunduğu hususuna ilişkin bilgi ve belgeleri sunması yeterlidir.

C. Tescil Talebi ve Tescil Prosedürü

1. Tescil Talebinin Hukuki Niteliği

TTK m. 1015/1 hükmünde, “*Gemi ipoteğinin kurulması için ... ipoteğin gemi siciline tescil edilmesi şarttır.*” düzenlemesi yer almaktadır. Buna göre, gemi ipoteğinin kurulması için gemi ipoteğinin gemi siciline tescil edilmesi gerekir. Bu bakımdan gemi üzerinde ipotek kurulabilmesi için ipoteğin sicile tescili kurucu niteliktedir⁷⁹. Buna karşılık, gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin GSY m. 33 hükmünde, TTK m. 1015/1 hükmündeki düzenlemede olduğu gibi ipoteğin sicile tescil edilmesi

ödeme makbuzunun sicil müdürlüğüne sunulmamış olmasıdır. GSY m. 33/3 c. 2 hükmü uyarınca, tescil işleminin yerine getirilebilmesi için ipotek harcının ödenmiş olması yeterli olmaz. Zira tescil işleminin yerine getirilebilmesi için muhakkak ipotek harcı ödeme makbuzunun da sicil müdürlüğüne sunulmuş olması gerekir.

⁷⁹ Turgut Kalpsüz, *Gemi Rehni* (5. Baskı, Turhan 2004) 69; Yazıcıoğlu (n 6) 194; Ergüne (n 34) 108; Tamer Bozkurt, *Deniz Ticareti Hukuku* (Yetkin 2021) 61.

gerektiğinden söz edilmemiştir. Ancak GSY m. 33/2 c. 2 hükmünde, “*Gemi ipoteği için sözleşme tarafları veya temsilcilerinin, geminin kayıtlı olduğu sicil müdürlüğüne yazılı tescil talebinde bulunması gerektiği*”; benzer şekilde, GSY m. 33/4 hükmünde de “... *gemi ipoteğinin tescili için gemi malikinin veya alacaklının sicil müdürlüğüne tescil başvurusunda bulunmasının ... gerekli ve yeterli olduğu*” ifade edilmiştir. GSY m. 33/2 c. 2 ile m. 33/4 hükümlerinde açık bir şekilde ifade edilmemiş olsa da her iki hükümden gemi ipoteğinin kurulması için ipoteğin sicile tescil edilmesinin gerekli olduğu anlaşılmaktadır.

Gemi üzerinde ipotek kurulabilmesi için şekle uygun ipotek sözleşmesi yapılmasının yanı sıra ipoteğin gemi siciline tescil edilmesi gerekir. İpoteğin gemi siciline tescil edilmesi için de tescil talebinde bulunulmalıdır. Gemi sicil müdürlüğü personeli, şekle uygun şekilde yapılmış ipotek sözleşmesine istinaden yetkili kişiler tarafından tescil talebinde bulunulduğu takdirde, ipoteği gemi siciline tescil eder ve gemi ipoteği kurulmuş olur. Burada, ipoteğin kurulması bakımından şekle uygun anlaşma ve ipoteğin sicile tescili birbirine bağlı iki şart olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak ipoteğin kurulması bakımından gemi sicil müdürlüğüne tescil talebinde bulunulması önem taşır. Zira şekle uygun anlaşmanın varlığı tek başına gemi üzerinde ipotek kurulmasını sağlamaz. Bu durum, ipoteğin kurulması bakımından tescil talebinin önemini açıkça ortaya koymaktadır. Bu nedenle, ipoteğin kurulması için gemi sicil müdürlüğüne yapılan tescil talebinin hukuki niteliğinin belirlenmesi gereklidir.

İpotek sözleşmesinin noterde tanzim⁸⁰ veya tasdik edilerek⁸¹ yapılması ihtimalinde, şekle uygun ipotek sözleşmesinin yapılması ile tescil prosedürünün başlaması aynı zaman diliminde meydana gelmez. Zira tescil işleminin yapılabilmesi ve dolayısıyla ipoteğin kurulabilmesi için muhakkak tescil talebinde bulunulması gerekir. Dolayısıyla şekle uygun ipotek sözleşmesinin yapılmış olması, gemi sicil müdürlüğünü, tescil işleminin yerine getirilmesi bakımından harekete geçirmez. Ayrıca şekle uygun ipotek sözleşmesi yapıldıktan sonra tescil talebinde bulunmak bakımından bir süre sınırı söz konusu değildir. Buna göre, şekle uygun ipotek sözleşmesi yapıldıktan daha sonraki bir tarihte de tescil talebinde bulunulması mümkündür.

Buna karşılık, taraflarca yazılı olarak yapılan ipotek sözleşmesindeki imzaların gemi sicil müdürlüğünde onaylanması ihtimalinde ise, tescil prosedürünün başlamasına ilişkin durum ipotek sözleşmesinin noterde tanzim veya tasdik edilerek yapılmasından farklıdır. Zira bu ihtimalde, taraflar önce gemi sicil müdürlüğüne tescil talebinde bulunmakta ve tescil talep dilekçesinde, yazılı olarak yaptıkları

⁸⁰ İpotek sözleşmesinin noterde tanzim edilmesi ile ifade edilmek istenen, ipotek sözleşmesinin noterde düzenleme şeklinde yapılmasıdır.

⁸¹ İpotek sözleşmesinin noterde tasdik edilerek yapılması ile ifade edilmek istenen, taraflarca yazılı olarak yapılan ipotek sözleşmesinin imzalarının noterde onaylanmasıdır.

İpotek sözleşmesindeki imzaların gemi sicil müdürlüğünde onaylanmasını da talep etmektedirler. Dolayısıyla bu ihtimalde, ipotek sözleşmesindeki imzaların onaylanması esnasında aslında tescil prosedürü başlamıştır. İmzalar onaylandıktan sonra, tescil talebinde bulunan taraf tescil talebini geri almak istese bile diğer taraf da tescil talebinde bulunma hak ve yetkisine sahip olduğu (GSY m. 33/2, 4) için her iki taraf istemediği takdirde, tescil prosedürünün durması mümkün değildir.

Görüldüğü üzere, her ne kadar tescil prosedürünün başlaması bakımından farklılıklar olsa da ipotek sözleşmesinin noterde tanzim veya tasdik edilerek yapılması ya da ipotek sözleşmesindeki imzaların gemi sicil müdürlüğünde onaylanması ihtimallerinde, tescil prosedürünü tescil talebi başlatmaktadır. Bu nedenle, tescil talebinin, ipotek sözleşmesinin taraflarının her biri bakımından tek taraflı bir tasarruf işlemi niteliğinde olduğu sonucuna ulaşılması gerekir. Zira gemi ipoteğinin kurulabilmesi için gerekli şartlar yerine getirildiği takdirde, tescil talebi gemi ipoteğinin kurulmasını sağlamaktadır. Öte yandan gemi sicil müdürlüğü personelinin gerçekleştireceği tescil işlemi de gemi ipoteğinin kurulmasını sağlayan tasarruf işleminin tamamlayıcı unsurunu oluşturmaktadır.

2. Tescil Talebinde Bulunabilecek Kişiler

Gemi ipoteğinin kurulabilmesi için ipoteğin sicile tescil edilmesi gereklidir (TTK m. 1015/1). Tescilin yapılabilmesi için de geminin kayıtlı olduğu sicil müdürlüğüne yetkili kişilerce tescil talebinde bulunulmalıdır. Ancak TTK m. 1015 hükmünde, tescil talebinde bulunabilecek kişiler hakkında bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu durum, tescilin kimin ya da kimlerin talebi üzerine yapılabileceği ile ipotek sözleşmesinin taraflarından her birinin (diğerinden bağımsız bir şekilde) talebi üzerine ipoteğin sicile tescil edilip edilemeyeceği sorularını gündeme getirmektedir. TTK m. 1015/3 hükmünde ise, *“Tescilden önce anlaşma Kanununun öngördüğü şekilde yapılmış veya malik tarafından Gemi Sicili Nizamnamesi uyarınca alacaklıya kayda onay verdiği bildirilmiş ya da sicil müdürlüğüne kayıt dilekçesi verilmiş olduğu takdirde, ilgililer tescilden kaçınamazlar.”* denilmiştir.

Öncelikle belirtilmelidir ki, TTK m. 1015/3 hükmünde Gemi Sicil Nizamnamesi'ne atıf yapılmıştır. GSY m. 59/1 hükmü uyarınca, TTK m. 1015/3 hükmünde Gemi Sicil Nizamnamesi'ne yapılan bu atıf, Gemi Sicil Yönetmeliği'ne yapılmış sayılacaktır. Ancak Gemi Sicil Yönetmeliği'nde, TTK m. 1015/3 hükmünde belirtildiği şekilde gemi ipoteğinin kurulması bakımından malikin, alacaklıya tescile onay vermesi hakkında bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durum ve Gemi Sicil Nizamnamesi'nin artık yürürlükte olmadığı dikkate alındığında, TTK m. 1015/3 hükmü bakımından *“malik tarafından Gemi Sicil Nizamnamesi uyarınca alacaklıya kayda onay*

verdiğinin bildirilmiş olması” ihtimalinin uygulanma kabiliyeti kalmamıştır⁸². Ayrıca TTK m. 1015/3 hükmü, ipoteğin kimin talebi üzerine sicile tescil edileceği sorusunun yanıtlanması bakımından yeterli açıklıkta değildir. Bunun dışında, hükümde geçen “tescilden kaçınamayacak ilgililer” kavramının kapsamında kimlerin yer aldığı hususu da belirsizdir⁸³.

Bununla birlikte, TTK m. 1015/3 hükmünde yer alan “*ipoteke sözleşmesinin kanunun öngördüğü şekilde yapılmış olması hâlinde, ilgililerin tescilden kaçınamayacakları*” ifadesinden yola çıkılarak tescilin kimin ya da kimlerin talebi üzerine yapılabileceği sorusunun yanıtlanması mümkündür. Burada belirtilmelidir ki, ipotek sözleşmesi geçerli bir şekilde yapıldığı takdirde, malikin talebi üzerine gemi ipoteği sicile tescil edilecektir. Bu bakımdan bir belirsizlik ya da tartışma söz konusu değildir. Buna karşılık, ipotekli alacaklının malikten bağımsız bir şekilde tescil talebinde bulunmaya yetkili olup olmadığı bir diğer anlatımla, ipotekli alacaklının talebi üzerine ipoteğin sicile tescil edilip edilmeyeceği; malikin tescile onay vermesinin gerekip gerekmediği hususları özellik arz etmektedir. Zira geçerlilik şekline uygun bir ipotek sözleşmesi yapılmış olsa bile malikin, ipoteğin sicile tescilini talep etmemesi mümkün olduğu gibi ipotekli alacaklının tescil talebine onay vermemesi de mümkündür. Kanaatimizce, ipotek sözleşmesinin TTK m. 1015/2 hükmünde öngörülen geçerlilik şekline uygun olarak yapılması hâlinde, ipotekli alacaklı, malikten bağımsız bir şekilde gemi ipoteğinin kurulması için tescil talebinde bulunmaya yetkilidir. Dolayısıyla ipotekli alacaklının talebi üzerine, malik tescile onay vermese bile ipotek sicile tescil edilecektir⁸⁴. Ancak hemen belirtilmelidir ki, öğretide, ipotekli alacaklının tescil talebi doğrultusunda ipoteğin sicile tescil edilebilmesi için malikin tescile onay vermesi gerektiği görüşü de savunulmaktadır⁸⁵.

Gemi ipoteğinin sicile tescili bakımından tescil talebinde bulunabilecek kişilerin kapsamı, TTK m. 1015 hükmünden farklı olarak GSY m. 33 hükmünde açık bir şekilde düzenlenmiştir. Bu doğrultuda, GSY m. 33/2 c. 2 hükmünde, “*Gemi ipoteği için sözleşme tarafları veya temsilcileri, geminin kayıtlı olduğu sicil müdürlüğüne yazılı tescil talebinde bulunmalıdır.*” düzenlemesine yer verilmiştir. Buna göre, sicile kayıtlı gemi üzerinde ipotek kurulabilmesi için ipotek sözleşmesinin taraflarının veya bu kişilerin temsilcilerinin, geminin kayıtlı olduğu sicil müdürlüğüne yazılı tescil talebinde bulunması gerekir. Bu yönüyle, GSY m. 33/2 c. 2 hükmünde, gemi ipoteğinin kurulabilmesi bakımından tescil talebinde bulunmaya yetkili kişiler belirlenmiştir. Zira GSY m. 33/2 c. 2 hükmünden anlaşıldığı üzere, gemi ipoteğinin

⁸² Aksi görüş için bkz. Demir (n 33) 179.

⁸³ TTK m. 1015/3 hükmüne ilişkin detaylı açıklamalar ve eleştiriler için bkz. Yazıcıoğlu (n 6) 194 vd.; TTK m. 1015/3 hükmünün kaleme alınış şeklinin uygulamada sorun ve tartışmalara yol açacak nitelikte olduğu hakkında bkz. Fevzi Topsoy, *Deniz Ticareti Hukuku I (Giriş – Gemi – Donatan – Deniz Ticareti Sözleşmeleri)* (Legal 2020) 149.

⁸⁴ Yazıcıoğlu (n 6) 196; Sevinç Kuyucu (n 67) 155.

⁸⁵ Demir (n 33) 179.

kurulabilmesi için tescil talebinde bulunma yetkisi, ipotek sözleşmesinin tarafları veya bu kişilerin temsilcilerine aittir. Bu bakımdan GSY m. 33/2 c. 2 hükmü, TTK m. 1015 hükmündeki belirsizliğe son vererek ipoteğin sicile tescilinin kimin talebi üzerine yapılabileceği sorusunu açık bir şekilde yanıtlamıştır.

Ayrıca GSY m. 33/4 hükmünde de “*Gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin sözleşmenin noterde tanzim veya tasdik edilerek yapılması durumunda; gemi ipoteğinin tescili için gemi malikinin veya alacaklının sicil müdürlüğüne tescil başvurusunda bulunması ve sözleşmeyi ibraz etmesinin gerekli ve yeterli olduğu*” ifade edilmiştir. Hükümde, ipotek sözleşmesinin noterde tanzim veya tasdik edilerek yapılması ihtimallerinden söz edilerek ipoteğin tescili için gemi maliki veya alacaklının sicil müdürlüğüne tescil talebinde bulunmasının ve ipotek sözleşmesini ibraz etmesinin gerekli ve yeterli olduğu belirtilmiştir. GSY m. 33/4 hükmünde, GSY m. 33/2 c. 2 hükmüne benzer şekilde, ipoteğin kurulabilmesi için tescil talebinde bulunma yetkisine sahip kişiler düzenlenmiştir. Buna göre, malik ve alacaklı ipoteğin sicile tescili hususunda, tescil talep yetkisine sahiptirler. Bununla birlikte, GSY m. 33/4 hükmünde, ipotek sözleşmesinin noterde tanzim veya tasdik edilerek yapılması ihtimalleri dikkate alınmıştır. Ancak kanaatimizce, bu durum, tescil talebinde bulunmaya yetkili kişilerin kapsamı bakımından bir farklılık yaratmaz. Bir diğer anlatımla, ipotek sözleşmesinin noterde tanzim veya tasdik edilerek yapılmadığı hâllerde de malik veya alacaklı, tescil talebinde bulunabilir. Zira GSY m. 33/2 c. 2 hükmünde, ipotek sözleşmesinin taraflarının tescil talebinde bulunmaya yetkili oldukları ifade edilmiştir.

GSY m. 33/2 c. 2 hükmünde, tescil talebinde bulunmaya yetkili kişiler, ipotek sözleşmesinin tarafları veya bu kişilerin temsilcileri olarak gösterilmiştir. Buna karşılık, GSY m. 33/4 hükmünde ise, gemi maliki veya alacaklının tescil talebinde bulunmaya yetkili oldukları ifade edilmiştir. Öncelikle belirtilmelidir ki, gemi ipoteğinin kurulabilmesi için tescil talebinde bulunmaya yetkili kişilere ilişkin olarak her iki hükümde de aynı esaslar öngörülmüştür. Zira ipotek sözleşmesinin tarafları ile kastedilmek istenen, gemi maliki ve alacaklıdır. İpoteğe konu alacağın borçlusu gemi malikinden başka bir kişi olduğu takdirde, gemi maliki olmayan borçlu, ipotek sözleşmesine taraf olmadığı için tescil talebinde bulunmaya yetkili değildir. Dolayısıyla gemi ipoteğinin kurulması için tescil talebinde bulunabilecek kişilere ilişkin olarak GSY m. 33/2 c. 2 ile GSY m. 33/4 hükümleri birbirleriyle uyumludur. Bu bakımdan GSY m. 33/4 hükmünün ipotek sözleşmesinin noterde tanzim veya tasdik edilerek yapılması ihtimalini düzenlemesi, belirtilen iki hükmün birbirleriyle uyumlu olmadıkları şeklinde yorumlanamaz.

GSY m. 33/2 c. 2 ile GSY m. 33/4 hükümlerinde, gemi ipoteğinin kurulabilmesi için tescil talebinde bulunma yetkisine sahip kişiler benzer olarak düzenlenmişse de her iki hüküm arasında bir farklılık bulunmaktadır. Buna göre, GSY m. 33/2 c.

2 hükmünden farklı olarak GSY m. 33/4 hükmünde, ipotek sözleşmesinin tarafları olan gemi maliki ile alacaklı dışında bu kişilerin temsilcilerinin tescil talebinde bulunabilecekleri hususunda bir ifadeye yer verilmemiştir. Ancak bu durum, yetkili oldukları takdirde, temsilcilerin tescil talebinde bulunabilmelerine engel değildir. Zira GSY m. 33/4 hükmünde, temsilcilerden söz edilmemiş olması, bu kişilerin tescil talebinde bulunamayacakları anlamına gelmez. Gemi ipoteği kurulabilmesi için tescil talep yetkisine sahip olan temsilciler de sicil müdürlüğünde tescil talebinde bulunabilirler.

Görüldüğü üzere, tescil talebinde bulunma yetkisine sahip kişilerin kapsamı bakımından GSY m. 33/2 c. 2 ile GSY m. 33/4 hükümleri birbirleriyle uyumlu ve benzer düzenlemeler içermektedir. Bu durum, mevzuat yapma tekniği bakımından eleştirilebilir. Zira aynı madde hükmü içerisinde, iki ayrı fıkrada benzer düzenlemelere yer verilmiş olması tekrara yol açmıştır.

3. Tescil Talep Dilekçesi ile Birlikte Sunulması Gereken Belgeler

Gemi üzerinde ipotek kurulabilmesi için geminin kayıtlı olduğu sicil müdürlüğüne yazılı tescil talebinde bulunulması ve talep dilekçesi ekinde belirli belgelerin sicil müdürlüğüne sunulması gerekir. Nitekim bu hususta, GSY m. 33/2 c. 3 hükmünde, "*Talep yazısı, ipotek sözleşmesi, diğer ekler ile birlikte ibraz edilir ...*" düzenlemesine yer verilmiştir. Buna göre, tescil talep dilekçesiyle birlikte ipotek sözleşmesinin ve diğer eklerin de sicil müdürlüğüne sunulması gerekir. Diğer eklerin kapsamında ipotek harcı ödeme makbuzu, tescil talebinde bulunan kişilerin tescil talebinde bulunma yetkisine sahip olduklarını gösteren imza sirküleri, yetki belgesi, vekaletname gibi belgeler yer almaktadır. Ayrıca gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin GSY m. 33 vd. hükümlerinde de tescil talep dilekçesi ekinde sunulması gereken belgeler hakkında düzenlemeler bulunmaktadır.

GSY m. 33/6 hükmünde, geminin GESBİS'teki kaydının takyidat bölümüne, TMK m. 871/3 hükmü uyarınca boşalan dereceye⁸⁶ geçme hakkı kararlaştırılmışsa bu hakkın da tescil edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. TMK m. 871/3 hükmünde, "*Sonraki sırada yer alan rehinli alacaklılara boşalan dereceye geçme hakkı veren sözleşmelerin geçerliliği, resmî şekilde yapılmalarına; aynı etki sağlamaları, tapu kütüğüne şerh verilmelerine bağlıdır.*" denilmiştir. Buna göre, gemi ipoteği bakımından boşalan dereceye geçme hakkı, TTK m. 1015/2 ile GSY m. 33/2-4 hükümlerinde öngörülen geçerlilik şekline uygun bir sözleşme ile kararlaştırılabilir. Boşalan dereceye geçme hakkı, ipotek sözleşmesine bir hüküm konulmak suretiyle kararlaştırılabileceği gibi ipotek sözleşmesi dışında ayrı bir sözleşme ile de boşalan dereceye geçme hakkının kararlaştırılması mümkündür. Boşalan dereceye geçme

⁸⁶ "İpoteğin derecesi" kenar başlıklı TTK m. 1017 hükmünde, "*Gemi üzerindeki ipoteklerin dereceleri, Türk Medeni Kanununun taşınmaz rehni hakkındaki hükümlerine göre belirlenir.*" düzenlemesi yer almaktadır.

hakkı, ipotek sözleşmesine bir hüküm konularak kararlaştırıldığı takdirde, tescil talep dilekçesiyle birlikte ipotek sözleşmesi de sicil müdürlüğüne sunulacağı için başka bir belgenin sunulması gerekmez. Bununla birlikte, boşalan dereceye geçme hakkı, ayrı bir sözleşme yapmak suretiyle kararlaştırıldığı takdirde, tescil talep dilekçesiyle birlikte bu sözleşmenin de sicil müdürlüğüne sunulması gerekir.

GSY m. 35/4 c. 1 hükmünde, “*Hamiline yazılı bir tahvilden veya emre ya da hamile yazılı diğer bir senetten doğan bir alacağın temini için kurulan gemi ipoteklerine ilişkin tescil işlemlerinde, tahvil ve senedin ibrazı şarttır.*” düzenlemesi yer almaktadır. Buna göre, hamiline yazılı bir tahvilden veya emre ya da hamile yazılı diğer bir senetten doğan bir alacağı teminat altına almak için gemi ipoteği kurulmak istendiği takdirde, tescil talep dilekçesiyle birlikte ipoteğe dayanak olan alacağın kaynaklandığı tahvil veya senedin de sicil müdürlüğüne sunulması gereklidir. Bununla birlikte, GSY m. 35/4 c. 3 hükmünde, TTK m. 1016/7 hükmü uyarınca tescil edilen temsilcinin onayıyla veya o temsilcinin aleyhine verilen bir mahkeme kararına dayanılarak yapılacak tescil işlemlerinde tahvil⁸⁷ veya senedin ibrazının aranmayacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla GSY m. 35/4 c. 3 hükmünde öngörülen istisnaların söz konusu olduğu hâllerde, temsilcinin onayını gösteren belgenin veya temsilci aleyhine verilen mahkeme kararının da tescil talep dilekçesiyle birlikte sicil müdürlüğüne sunulması gerekir.

GSY m. 35/5 hükmünde, “*Terekeye dahil bir gemi üzerindeki ipotek ile temin edilmiş bir alacak hakkının, kanuni mirasçı veya atanmış mirasçı veya özel mal vasiyet edilen sıfatıyla yeni alacaklısı olarak tescilini talep eden kimse;*

a) Talebin dayanağını veraset işlemi oluşturuyorsa, kanuni mirasçıları ile atanmış mirasçıları gösterir veraset ilamını,

b) Talebin dayanağını belirli mal vasiyeti oluşturuyorsa, vasiyetnamenin tasdikli bir suretiyle mirasçıların tescile muvafakatlerini gösterir yazılı istem ve mirasçıların muvafakatten çekinmeleri durumunda mahkeme kararını, ibraz etmekle yükümlüdür.” düzenlemelerine yer verilmiştir. Hükümde, bir gemi üzerinde ipotek ile teminat altına alınmış bir alacak hakkının⁸⁸ terekeye dahil olması hâlinde, kanuni mirasçı veya atanmış mirasçı ya da özel mal vasiyet edilen sıfatıyla yeni alacaklısı olarak sicile tescilini talep eden kimseler bakımından tescil işleminin yapılabilmesi için belirli belgeleri sicil müdürlüğüne ibraz etme yükümlülüğü öngörülmüştür.

⁸⁷ GSY m. 35/4 c. 3 hükmünde, yalnızca senedin ibrazının aranmayacağından söz edilmiş; tahvilden bahsedilmemiştir. Ancak bize göre, bu durum, tamamen unutmadan kaynaklanmıştır. Dolayısıyla hükümde belirtilen hallerde, yalnızca senedin değil tahvilin de ibrazının aranmayacağı sonucuna ulaşılması gerekir. Bu nedenle, GSY m. 35/4 c. 3 hükmünün belirttiğimiz şekilde anlaşılıp uygulanması gerekir. Bu konuda bilgi için bkz. dn. 63.

⁸⁸ GSY m. 35/5 hükmünde yer alan “*Terekeye dahil bir gemi üzerindeki ipotek ile temin edilmiş bir alacak hakkının, ...*” ifadesi farklı anlamlara gelebilecek niteliktedir. Zira ilk bakışta, terekeye dahil olan malvarlığı değerinin gemi mi yoksa gemi üzerinde ipotek ile teminat altına alınmış alacak mı olduğu net olarak anlaşılammaktadır. Ancak hüküm, devamındaki düzenlemelerle birlikte değerlendirildiğinde, terekeye dahil olan malvarlığı değerinin gemi üzerinde ipotek ile teminat altına alınmış alacak olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Buna göre, talebin dayanağını veraset işlemi oluşturuyorsa, kanuni mirasçılar ile atanmış mirasçıları gösteren veraset ilamının (GSY m. 35/5-a); talebin dayanağını belirli bir mal vasiyeti oluşturuyorsa, vasiyetnamenin tasdikli bir suretiyle mirasçıların tescile muvafakatlerini gösterir yazılı talebin ve mirasçıların tescile muvafakat vermemeleri hâlinde, mahkeme kararının (GSY m. 35/5-b) sicil müdürlüğüne ibraz edilmesi gerekir. Tüm bu ibraz yükümlülükleri, kanuni mirasçı veya atanmış mirasçı ya da özel mal vasiyet edilen sıfatıyla terekeye dahil olan ipotekli alacağın alacaklısı olarak gemi sicilinde tescilini talep eden kimse ya da kimseler bakımından söz konusudur.

Öte yandan GSY m. 33/4 hükmünde, ipotek sözleşmesinin noterde tanzim veya tasdik edilerek yapıldığı hâllerde, gemi ipoteğinin tescili için tescil talebinde bulunulması ve ipotek sözleşmesinin ibraz edilmesinin gerekli ve yeterli olduğu ifade edilmiştir. Hükümdeki düzenleme tarzı, ipotek sözleşmesinin noterde tanzim veya tasdik edilerek yapıldığı hâllerde, tescil talep dilekçesi ve ipotek sözleşmesinden başka bir belgenin sicil müdürlüğüne sunulmasına gerek olmaksızın tescil işleminin yapılacağı izlenimi uyandırmaktadır. Ancak kanaatimizce, bu yönde bir yorumun yapılması isabetli değildir. Zira ipotek sözleşmesinin noterde tanzim veya tasdik edilerek yapıldığı hâllerde de tescil talep dilekçesi ile ipotek sözleşmesine ek olarak ipotek harcı ödeme makbuzunun, tescil talebinde bulunan kimselerin talepte bulunma yetkisine sahip olduklarını gösteren belgeler gibi tescil için gerekli olan diğer belgelerin de sicil müdürlüğüne sunulması gerekmektedir. Dolayısıyla ipotek sözleşmesinin noterde tanzim veya tasdik edilerek yapıldığı hâllerde, tescil başvurusu esnasında, gemi sicil müdürlüğüne sunulacak belgeler bakımından bir farklılık söz konusu değildir. Bu bakımdan GSY m. 33/4 hükmünde, ipoteğin tesciline ilişkin talep dilekçesi ekinde sunulması gereken belgeler bakımından yanlış anlaşılmalara sebep olabilecek bir düzenlemeye yer verildiğini söylemek mümkündür.

Ayrıca GSY m. 33/2 c. 3 hükmünde, tescil talep dilekçesiyle birlikte ipotek sözleşmesinin ve diğer eklerin de sicil müdürlüğüne sunulması gerektiğine ilişkin bir düzenleme bulunmaktadır. Bu hükmün mevcudiyeti karşısında, tescil talep dilekçesi ekinde sunulacak belgeler bakımından GSY m. 33/4 hükmündeki düzenlemeye gerek olmadığı da söylenebilir.

4. Tescil Prosedürü

Gemi üzerinde ipotek kurulabilmesi için geminin kayıtlı olduğu sicil müdürlüğüne yazılı tescil talep dilekçesi ve ekinde sunulması gereken belgelerle birlikte başvurulması gerekir. Bu başvuru üzerine, gemi sicil müdürlüğü personeli, ibraz edilen belgelerde bir eksiklik olmadığı takdirde, tescil işlemini gerçekleştirir. Tescil işlemi ile kastedilen, ipotek sözleşmesinde yer alan bilgiler başta olmak üzere “Sicile

geçirilecek hususlar” kenar başlıklı TTK m. 1016 hükmünde belirtilen bilgilerin GESBİS’e ve fiziki ortamda tutulan sicil defterinde gemiye ait takyidatlar bölümüne kaydedilmesidir. Bu kayıt işlemi ile gemi üzerinde ipotek kurulmuş olur. Nitekim yukarıda ifade ettiğimiz üzere⁸⁹, gemi ipoteğinin sicile tescili kurucu niteliktedir.

Tescil talebinde bulunulduktan sonra gemi sicil müdürlüğü personeli tarafından gerçekleştirilen işlemlere ilişkin olarak GSY m. 33/2 c. 3-4 hükümlerinde, “*Talep yazısı, ipotek sözleşmesi, diğer ekler ile birlikte ibraz edilir ve sicil müdürlüğünde gemi sicil müdürü huzurunda kimlik tespiti yapılarak imzalanır. Bu haliyle GESBİS’e şerh edilerek sözleşme gemi dosyasına konulur.*” düzenlemelerine yer verilmiştir. GSY m. 33/2 c. 3 hükmünde, talep yazısı ve ipotek sözleşmesinin diğer eklerle birlikte sicil müdürlüğüne ibraz edileceği ve ardından gemi sicil müdürü huzurunda kimlik tespiti yapılarak imzalanacağı ifade edilmiştir. Bu bakımdan GSY m. 33/2 c. 3 hükmünde, ipotek sözleşmesindeki imzaların gemi sicil müdürlüğünde onaylanması ihtimaline ilişkin özel bir düzenlemeye yer verilmiştir. Buna göre, tescil talep dilekçesinde, taraflarca yazılı olarak yapılan ipotek sözleşmesindeki imzaların gemi sicil müdürlüğünde onaylanması da talep edildiği takdirde, GSY m. 33/2 c. 3 hükmü uyarınca, sicil müdürü huzurunda kimlik tespiti yapılacaktır⁹⁰ ve ardından taraflar ipotek sözleşmesini imzalayacaklardır. Bunun üzerine, gemi sicil müdürü, ipotek sözleşmesine, imzaların taraflara ait olduğunu tevsik eden bir açıklama yazacak ve ardından ipotek sözleşmesini imzalayacaktır. Böylelikle taraflarca yazılı olarak yapılan ipotek sözleşmesindeki imzalar gemi sicil müdürlüğü tarafından onaylanmış olacaktır⁹¹.

İpotek sözleşmesinin noterde tanzim veya tasdik edilerek yapılması ihtimalinde ise, imzalar noterde onaylanmış olacağı için GSY m. 33/2 c. 3 hükmü kapsamında, imza onay işlemi yapılmaz. Bu bakımdan GSY m. 33/2 c. 3 hükmünde belirtilen ihtimalde, ipoteğin tescili işlemine geçilmeden önce ipotek sözleşmesindeki imzalar onaylanacağı için tescil prosedürü, imza onayı işleminin yapıp yapılmaması açısından ipotek sözleşmesinin noterde tanzim veya tasdik edilerek yapılması ihtimalinden farklı şekilde ilerlemektedir. Bu nedenle, GSY m. 33 hükmünde, ipotek sözleşmesinin yapılma şekli ile bu kapsamda tescil prosedürlerine ilişkin farklılığa vurgu yapmak amacıyla taraflarca yazılı olarak yapılan ipotek sözleşmelerindeki imzaların gemi sicil müdürlüğünde onaylanması (GSY m. 33/2 c. 3) ile ipotek sözleşmesinin

⁸⁹ Bkz. IV, C, 1.

⁹⁰ GSY m. 33/2 c. 3 hükmünde, kimlik tespiti yapılmasından söz edilmiştir. Bu durum, hükmün, ipotek sözleşmesinin taraflarının gerçek kişiler olacağı ihtimali dikkate alınarak hazırlandığını düşündürmektedir. Ancak ipotek sözleşmesinin alacaklı tarafını, uygulamada, çok yüksek ihtimalle kredi veren bankalar oluşturmaktadır. Bunun dışında, gemisi üzerinde ipotek veren borçlu ya da üçüncü kişi de bir şirket olabilir. Böyle durumlarda, ipotek sözleşmesinin tarafı olan tüzel kişilerin yerine onları temsile yetkili organları veya yetkili temsilcileri ipotek sözleşmesini imzalayacaktır. Eğer gemi sicil müdürlüğünde, ipotek sözleşmesine imza onayı yapılmak istenirse, ipotek sözleşmesini imzalayacak ve tüzel kişiye temsile yetkili gerçek kişinin de sicil müdürü huzurunda hazır bulunması gerekmektedir. Bu esnada, tüzel kişiye ilişkin imza sirküleri incelenecek ve ardından temsilciler bakımından da kimlik tespiti yapılacaktır.

⁹¹ Belirtilmelidir ki, her ne kadar bu uygulamanın bugüne kadar bir örneğine rastlanmasa da İstanbul Liman Başkanlığı gemi sicil müdürü ile memurlarının hükme ve konuya ilişkin yorumu da bu şekildedir.

noterde tanzim veya tasdik edilerek yapılması (GSY m. 33/4) ihtimallerine ilişkin iki ayrı düzenlemeye yer verilmiştir. Ancak belirtilmelidir ki, gemi ipoteğinin tescilli prosedürü bakımından ipotek sözleşmesinin yapılma şekline bağlı olarak başkaca bir farklılık mevcut değildir. Dolayısıyla ipotek sözleşmesindeki imzalar gemi sicil müdürlüğü tarafından onaylandıktan sonra, ipotek sözleşmesinin yapılma şekline ilişkin her iki ihtimalde de tescil prosedürü benzer şekilde ilerleyecektir.

Öte yandan GSY m. 33/2 c. 4 hükmünde, “*Bu haliyle GESBİS’e şerh edilerek sözleşme gemi dosyasına konulur.*” denilmişse de o haliyle GESBİS’e şerh edilecek evrakın ne olduğu anlaşılammaktadır. Hükmün devamında ise, ipotek sözleşmesinin gemi dosyasına konulacağından söz edilmiştir. Bu durum, ipotek sözleşmesinin GESBİS’e şerh edileceği ve ardından geminin fiziki ortamda tutulan dosyasına konulacağı yorumunun yapılmasına olanak tanımaktadır. Ayrıca burada, GSY m. 33/2 c. 4 hükmünde geçen “şerh” ifadesiyle, TTK m. 977 vd. hükümlerinde düzenlenen şerhin mi yoksa GESBİS’e yapılacak basit bir kayıt işleminin mi kastedildiği de açık değildir. Öncelikle belirtilmelidir ki, hükmünde, her ne kadar “şerh” ifadesine yer verilmişse de aslında bu ifadeyle, basit bir kayıt işlemi anlatılmak istenmiştir. Dolayısıyla GSY m. 33/2 c. 4 hükmünde geçen “şerh” ifadesiyle TTK m. 977 vd. hükümlerinde düzenlenen “şerh” kurumunun kastedilmemiş olduğu kabul edilmelidir. Nitekim GSY m. 33/2 c. 4 hükmünde geçen “şerh” ifadesi bakımından gemi sicil müdürlüğü uygulaması ve yorumu da belirttiğimiz şekildedir. Öte yandan GSY m. 33/2 c. 4 hükmünde, “şerh” ifadesine yer verilmiş olması, tescil öncesi bir aşamada, lehine ipotek kurulmak istenen kişinin tescil yapılmadığı takdirde hak kaybı yaşamaması için lehine sicilde TTK m. 977/1 c. 1 hükmü kapsamında şerh verilmesi ihtimalini akıllara getirmektedir⁹². Bu bakımdan hükmünde, “şerh” ifadesine yer verilmesinin isabetli olmadığını söylemek gerekir.

Kanaatimizce, GSY m. 33/2 c. 4 hükmünde geçen “*Bu haliyle GESBİS’e şerh edilerek ...*” ifadesiyle ipotek sözleşmesinin içeriğindeki bilgilerin elektronik ortamda tutulan GESBİS’e kaydedilmesi anlatılmak istenmiştir. Yukarıda ifade ettiğimiz üzere, hükmünde geçen “şerh” ifadesiyle, ipotek sözleşmesi içeriğindeki bilgilerin elektronik ortama geçirilmesi, işlenmesi; bir diğer anlatımla, sicil müdürlüğü personeli tarafından yapılan basit bir kaydetme işlemi kastedilmiştir. Zira GESBİS’e aşağıda ifade edileceği üzere, TTK m. 1016 hükmü kapsamında, ipotek sözleşmesinin tarafları ve bu kişilere ait bilgiler ile alacak miktarı vb. bilgiler kaydedilmekte ve böylelikle tescil işlemi tamamlanmaktadır. Bu bakımdan GESBİS’e ipotek sözleşmesi değil de içeriğinde yer alan bilgiler kaydedilmektedir.

⁹² TTK m. 977/1 c. 1 hükmünde, “*Bir gemi veya gemi ipoteği üzerinde bir hakkın kurulmasını veya kaldırılmasını yahut böyle bir hakkın içeriği veya derecesinin değiştirilmesini isteyebilmek hakkını teminat altına almak için ...*” gemi siciline şerh verilebileceği ifade edilmiştir. Görüldüğü üzere, TTK m. 977 vd. hükümleri kapsamında, gemi ipoteğine ilişkin istem hakkının teminat altına alınması için gemi siciline şerh edilmesi mümkündür. Bir diğer anlatımla, gemi ipoteğine ilişkin istem hakkı sicile şerh edilebilmektedir. Şerh hakkında detaylı bilgi için bkz. Tahir Çağa ve Rayegân Kender, *Deniz Ticareti Hukuku I (Giriş, Gemi, Donatan ve Kaptan)* (15. Baskı, On İki Levha 2009) 82-84.

GSY m. 33/2 c. 4 hükmünde de bu durum anlatılmak istenmiştir. Nitekim GSY m. 33/3 c. 4 hükmünde geçen bu ifadeye ilişkin gemi sicil müdürlüğü uygulaması ve yorumu da belirttiğimiz şekildedir. Ayrıca burada ifade edilmelidir ki, GSY m. 33/2 c. 4 hükmünde, ipotek sözleşmesinin içeriğindeki bilgilerin yalnızca elektronik ortamda tutulan GESBİS'e kaydedilmesinden (tescil edilmesinden) bahsedilmiştir. Ancak uygulamada, sicil kayıtları fiziki ortamda da tutulduğu için ipotek, GESBİS dışında fiziki ortamda tutulan sicil defterinin üzerinde ipotek kurulan gemiye ait takyidat bölümüne de kaydedilmektedir.

GSY m. 33/2 c. 4 hükmünde, içerdiği bilgiler GESBİS'e kaydedildikten sonra ipotek sözleşmesinin geminin dosyasına konulacağı ifade edilmiştir. Ancak geminin sicil dosyasına yalnızca ipotek sözleşmesi konulmaz. Zira GESBİS'e yapılacak kayıttan sonra, geminin sicil dosyasına; ipotek tescil talep dilekçesi, ipotek sözleşmesi ve diğer eklerin tamamı konulmaktadır. Nitekim GSY m. 33/5 hükmünde, "*Gemi siciline tescil edilmesi talep edilen ipotek, sicil müdürlüğünce geminin GESBİS'teki kaydının takyidat bölümüne kaydedilir. Takyidata dayanak teşkil eden belgeler geminin dosyasında muhafaza edilir.*" denilmiştir. GSY m. 33/5 hükmünde, GSY m. 33/2 c. 4 hükmündekine benzer bir düzenlemeye yer verilerek ipotegin geminin GESBİS'teki kaydının takyidat bölümüne kaydedileceği ayrıca ipotek takyidatına dayanak oluşturan belgelerin geminin sicil dosyasında muhafaza edileceği belirtilmiştir.

Yukarıda açıkladığımız üzere, GSY m. 33/2 c. 4 hükmünde, ipotek sözleşmesindeki bilgilerin GESBİS'e geçirilmesi; bir diğer ifadeyle, kaydedilmesi anlatılmak istenmiştir. Bu bakımdan ipotek sözleşmesinin içeriğinin GESBİS'e geçirilmesi ile ipotegin geminin GESBİS'teki kaydında yer alan takyidat bölümüne kaydedilmesi aslında aynı işlemlerdir. Benzer şekilde, ipotek sözleşmesinin geminin dosyasına konulması ile ipotek takyidatına dayanak teşkil eden belgelerin geminin dosyasında muhafaza edilmesi farklı kapsamda işlemler değildir. Bu açıklamalar çerçevesinde, her iki hükümde, benzer düzenlemelere yer verilmiş olmasının tekrara yol açmış olduğu söylenebilir.

GSY m. 33/6 hükmünde, "*GESBİS'teki kaydın takyidat bölümüne, Kanununun 1016 ncı maddesinde sayılan hususlarla birlikte, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 148/a maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi gereğince yurt içinde tebliğat adreslerinin ve istem hâlinde 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 871 inci maddesinin üçüncü fıkrası gereğince boşalan dereceye geçme hakkı kararlaştırılmışsa bu hakkın tescil edilmesi şarttır. Üstteki derece boşaldığında ipotegin boşalan dereceye geçmesi, malikin veya ipotekli alacaklının talebi ile olur.*" düzenlemesi yer almaktadır. Buna göre, GESBİS'teki kaydın takyidat bölümüne,

TTK m. 1016 hükmünde sayılan hususlarla⁹³ birlikte, 09.06.1932 tarih ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu⁹⁴ m. 148/a hükmünün birinci fıkrasının birinci cümlesi uyarınca yurt içindeki tebligat adreslerinin⁹⁵ ve talep hâlinde, TMK m. 871/3 hükmü uyarınca boşalan dereceye geçme hakkı kararlaştırılmışsa, bu hakkın kaydedilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, üstteki derece boşaldığı takdirde, ipoteğin boşalan dereceye geçmesi, gemi malikinin veya ipotekli alacaklının talebi ile mümkün olur.

D. Birden Çok Gemi veya Gemi Payı Üzerinde İpotek Kurulması

GSY m. 34/1 c. 1-2 hükümlerinde, *“Aynı alacak için birden çok gemi/gemi payı üzerinde ipotek kurulması hâlinde, gemilerden her birinin sicil bilgisine diğer gemilerin de takyit edildiği re’sen kaydedilir. Bir gemi/gemi payı üzerinde mevcut bulunan gemi ipoteği hakkının, ilgili olduğu alacak için sonradan diğer bir geminin/gemi payının takyidi hâlinde de aynı hüküm uygulanır.”* düzenlemeleri yer almaktadır. GSY m. 34/1 c. 1-2 hükümlerinde, aynı alacak için birden çok gemi veya gemi payı üzerinde ipotek kurulması hâlinde, gemi sicilinde yapılacak işlemler düzenlenmiştir. Bu hükümleri incelemeye geçmeden önce, bir husus üzerinde durulması gereklidir. Zira GSY m. 34/1 c. 1 hükmünde, *“diğer gemilerin de takyid edilmesinden”*; GSY m. 34/1 c. 2 hükmünde ise, *“diğer bir geminin/gemi payının takyidinden”* söz edilmiştir. Bu bakımdan hükümlerde yer alan *“takyit etme”* kavramından ne anlaşılması gerektiği belirlenmelidir. GSY m. 4/1-j bendi hükmünde, Gemi Sicil Yönetmeliği bakımından takyidat kavramı; *“Gemi siciline kaydedilebilen sınırlı aynı haklar ile şahsi hakları, ihtiyati haciz dahil her tür tasarruf yetkisi kısıtlamalarını ifade eder.”* şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanıma göre, gemi ipoteği bir takyidat niteliğindedir. Zira gemi ipoteği, gemi siciline kaydedilebilen bir sınırlı aynı haktır. Takyit etme kavramı

⁹³ “Sicile geçirilecek hususlar” kenar başlıklı TTK m. 1016 hükmünde, gemi ipoteğinin sicile tescilinde, ipoteğe ilişkin olarak sicile kaydedilecek hususlar yedi fıkrâ hâlinde ve oldukça detaylı bir şekilde düzenlenmiştir. Çalışmada, Gemi Sicil Yönetmeliği’nin gemi ipoteğine ilişkin hükümleri değerlendirme konusu yapıldığı için TTK m. 1016 hükmünde yer alan düzenlemeler değerlendirme konusu yapılmayacaktır. Bununla birlikte, GSY m. 33/6 hükmünde, ipoteğin tescilinde sicile kaydedilecek hususlara ilişkin olarak TTK m. 1016 hükmüne atf yapılması mevzuat yapma tekniği bakımından isabetli olmuştur. Zira GSY m. 33/6 hükmünde yahut başka bir hükümde, TTK m. 1016 hükmünde yer alan düzenlemelere yer verilmeyerek tekrardan kaçınılmıştır.

⁹⁴ RG 19.06.1932, S 2128.

⁹⁵ İİK m. 148/a c. 1 hükmünde, *“İpotek sözleşmesinin tarafları veya ipotekli taşınmazı daha sonra satın alanlar ya da bunların halefleri, tapu sicili müdürlüğüne yurt içinde bir tebligat adresi bildirmek zorundadırlar. Aksi takdirde ilgililerin tescil talebi, tapu sicili müdürlüğüne reddolunur.”* düzenlemesi yer almaktadır. Öncelikle belirtilmelidir ki, hükmünde, ipotekli taşınmazdan ve tapu sicilinden söz edilmiş; ipotekli gemi ile gemi sicilinden bahsedilmemiştir. Ancak İİK m. 148/a hükmü, taşınmazların satışına ilişkin bir hükümdür. İİK m. 136 hükmünde, *“Taşınmaz malların satışına ilişkin hükümler, bayrağı dikkate alınmaksızın gemi siciline kayıtlı bütün gemiler hakkında da uygulanır. Bu hükümlerde geçen “tapu sicili” terimi gemi sicilini, “ipotek” terimi gemi ipoteklerini ve “irtifak hakkı” terimi sicile kayıtlı gemiler üzerindeki intifa hakkını ifade eder.”* düzenlemesi yer almaktadır. Benzer şekilde, TTK m. 1383 hükmünde, *“Bir sicile kayıtlı olan Türk ve yabancı bayraklı gemiler, İcra ve İflas Kanununun taşınmazların satışına ilişkin hükümlerine göre, bir sicile kayıtlı olmayan Türk ve yabancı bayraklı gemiler ise, aynı Kanunun taşınmazların satışına ilişkin hükümleri uyarınca paraya çevrilirler.”* düzenlemesine yer verilmiştir. İİK m. 136 ile TTK m. 1383 hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, İİK m. 148/a/1 c. 1 hükmünün, gemi ipoteği bakımından da uygulama alanı bulabilecek nitelikte bir düzenleme olduğunu söylemek gerekir. Nitekim gemi ipoteğine ilişkin GSY m. 33/6 hükmünde, İİK m. 148/a/1 c. 1 hükmüne atf yapılmıştır. Buna göre, İİK m. 148/a/1 c. 1 hükmünde geçen *“ipotekli taşınmaz”* ifadesinin *“ipotekli gemi”*; *“tapu sicil müdürlüğü”* ifadesinin ise, *“gemi sicil müdürlüğü”* olarak anlaşılıp uygulanması gerekir.

ise kısıtlama, sınırlandırma anlamına gelir. Buna göre, bir gemi⁹⁶ üzerinde ipotek kurulduğu takdirde, gemi üzerindeki mülkiyet hakkı kısıtlanmış, sınırlanmış olur. Dolayısıyla bir gemi veya gemi payı üzerinde ipotek kurulduğu takdirde, geminin veya gemi payının takyidinden söz edilir.

GSY m. 34/1 c. 1 hükmüne göre, aynı alacak için birden çok gemi veya gemi payı üzerinde ipotek kurulması hâlinde, gemilerden her birinin sicil kaydına⁹⁷ diğer gemilerin de ipotek ile takyit edildiği bilgisi re'sen kaydedilir. Bir gemi veya gemi payı üzerinde mevcut bulunan gemi ipoteğinin, ilgili olduğu alacak için sonradan diğer bir geminin veya gemi payının takyidi hâlinde de aynı hüküm uygulanır (GSY m. 34/1 c. 2). Dolayısıyla başlangıçta üzerinde ipotek bulunan geminin sicil kaydına (daha sonradan) başka bir gemi veya gemi payı üzerinde de o alacak için ipotek kurulduğu bilgisi re'sen kaydedilir. Benzer şekilde, aynı alacak için daha sonra üzerinde ipotek kurulan geminin sicil kaydına o alacak için (daha önceden) başka bir gemi veya gemi payı üzerinde de ipotek kurulduğu bilgisi re'sen kaydedilir.

GSY m. 34/1 c. 1-2 hükümlerinde, aynı alacak için birden çok gemi veya gemi payı üzerinde ipotek kurulmasından söz edilmişse de gemilerin aynı ya da farklı gemi sicillerine⁹⁸ kaydedilmiş olması hakkında bir düzenlemeye yer verilmemiştir⁹⁹. Kanaatimizce, GSY m. 34/1 c. 1-2 hükümlerinin, aynı alacak için aynı ya da farklı gemi sicillerine kayıtlı gemi veya gemi payları¹⁰⁰ üzerinde ipotek kurulması ihtimallerinin tamamı dikkate alınarak yorumlanıp uygulanması gerekir. Dolayısıyla aynı alacak için üzerinde ipotek kurulan gemi veya gemi paylarının tamamı MGS'ne kayıtlı olabileceği gibi TUGS'ne de kayıtlı olabilir. Ayrıca aynı alacak için üzerinde ipotek kurulan gemi veya gemi paylarından bazılarının MGS'ne bazılarının da TUGS'ne kayıtlı olması da mümkündür. Zira gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin GSY m. 33-35 hükümlerinin MGS'ne kayıtlı gemiler ile TUGS'ne kayıtlı gemi ve

⁹⁶ Burada, "bir gemi üzerinde ipotek kurulması" ihtimalinden söz edilmiştir. Bununla birlikte, Gemi Sicil Yönetmeliği'nin gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümleri, MGS'ne kayıtlı gemiler ile TUGS'ne kayıtlı gemi ve yatlar hakkında uygulanmaktadır. Bu nedenle, bu başlıkta geçen "gemi" kavramından, MGS'ne kayıtlı gemiler ile TUGS'ne kayıtlı gemi ve yatların anlaşılması gerekir.

⁹⁷ GSY m. 34/1 c. 1 hükmünde, gemilerden her birinin sicil bilgisinden söz edilmiştir. Bununla birlikte, gemilerden her birinin sicil bilgisi ifadesinden gemilerden her birinin sicil kaydının anlaşılması gerekir.

⁹⁸ Burada ve bu başlığın geri kalan kısmında, "gemi sicilleri" kavramının kapsamında, Milli Gemi Sicili ile Türk Uluslararası Gemi Sicili yer almaktadır.

⁹⁹ GSY m. 34/1 c. 3 hükmünde, "*Gemilerden biri üzerindeki takyidin sona ermesi hâlinde keyfiyet, diğer gemilerin siciline re'sen tescil edilir.*" düzenlemesi yer almaktadır. Bu hüküm, aynı alacak için birden çok gemi veya gemi payı üzerinde kurulan ipoteğin sona ermesi hâlinde, gemi sicilinde yapılacak işlemleri düzenlemektedir. Çalışmada, Gemi Sicil Yönetmeliği'nin gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümleri incelendiği için bu hüküm çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Bununla birlikte, hükümde geçen "... keyfiyet, diğer gemilerin siciline re'sen tescil edilir." ifadesi incelendiğinde, hükümde, üzerinde gemi ipoteği kurulan gemilerin farklı sicillere kayıtlı olduğu ihtimalinin dikkate alındığı düşünülebilir. Ancak kanaatimizce, bu doğru bir yorum değildir. Bu bakımdan GSY m. 34/1 c. 3 hükmünde geçen "diğer gemilerin siciline" ifadesinin, GSY m. 34/1 c. 1 hükmündeki gibi "diğer gemilerin sicil kaydı" şeklinde anlaşılması gerekmektedir. Dolayısıyla GSY m. 34/1 c. 3 hükmünde, aynı alacak için farklı gemi sicillerine kayıtlı gemi veya gemi payları üzerinde ipotek kurulması ihtimalinin dikkate alınmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

¹⁰⁰ TUGS'ne ticari amaçla kullanılan gemiler ile yatlar kaydedilebilmektedir (TUGSK m. 2, TUGSY m. 4). Çalışmanın bu bölümünde, terminolojik bütünlüğü sağlama amacıyla yalnızca gemi veya gemi paylarından söz edilmiştir. Ancak buradaki "gemi veya gemi payı" ifadesinin TUGS bakımından yatlar ile yat paylarını da kapsamına alacak şekilde geniş yorumlanması gerekir. TUGS'ne kaydedilebilecek gemi ve yatlar hakkında açıklamalar için bkz. Aydın (n 6) 185 vd.

yatlar bakımından uygulama alanı bulduğu dikkate alındığında, bu sonuca ulaşılması gerekmektedir.

“Birden çok gemi veya gemi payı üzerinde ipotek kurulması” kenar başlıklı GSY m. 34/1 c. 1-2 hükümlerinde, aynı alacak için birden çok gemi veya gemi payı üzerinde ipotek kurulması hâlinde, gemi sicil ya da sicillerinde yapılacak işlemler düzenlenmiştir. Bu bakımdan GSY m. 34/1 c. 1-2 hükümlerinde, aynı alacak için birden çok gemi veya gemi payı üzerinde ipotek kurulabilmesinin şartları ile kurulmasının hüküm ve sonuçları hakkında düzenleme bulunmamaktadır. Bu yönüyle GSY m. 34/1 c. 1-2 hükümleri, “Birlikte gemi ipoteginde birden çok gemi veya gemi payı” kenar başlıklı TTK m. 1021 hükmünden farklıdır. Zira TTK m. 1021/1 hükmünde, “*Bir alacak için birden çok gemi veya gemi payı ipotek edilmişse, bunlardan her biri borcun tamamından sorumlu ...*” olduğu; TTK m. 1021/2 hükmünde ise, “*Alacaklının, her gemi veya pay ancak belirli bir kısımdan sorumlu olmak üzere alacağını gemi veya paylar arasında paylaştırabileceği ve paylaşırmanın, sicil müdürlüğüne yapılacak beyan ve tescil ile gerçekleşeceği ayrıca birlikte ipotek üzerinde hak sahibi kişiler varsa onların da onayının gerekli olduğu ...*” düzenlenmiştir.

Bununla birlikte, GSY m. 34/1 c. 1-2 hükümlerinde, birden çok gemi veya gemi payı üzerinde ipotek kurulması hâlinde, gemi sicil ya da sicillerinde yapılacak işlemler düzenlenmesine rağmen birden çok gemi veya gemi payı üzerinde ipotek kurulabilmesinin şartları ile kurulmasının hüküm ve sonuçları hakkında düzenlemelere yer verilmemesinin bir eksiklik olduğunu söylemek mümkün değildir. Zira gemi ipoteginin kurulması bakımından aynı alacak için tek bir gemi üzerinde ipotek kurulması ile birden çok gemi veya gemi payı üzerinde ipotek kurulması arasında bir farklılık yoktur. Her iki hâlde de gemi ipoteginin kurulmasına ilişkin olarak TTK m. 1014 vd. ile GSY m. 33-35 hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Ayrıca TTK m. 1021 hükmünün mevcudiyeti karşısında, aynı alacak için birden fazla gemi veya gemi payı üzerinde ipotek kurulmasının hüküm ve sonuçlarının GSY m. 34/1 c. 1-2 hükümlerinde düzenlenmesine gerek de yoktur. Nitekim aynı alacak için birden fazla gemi veya gemi payı üzerinde ipotek kurulmasının hüküm ve sonuçlarını düzenleyen TTK m. 1021 hükmü sicile kayıtlı gemiler bakımından uygulama alanı bulacaktır. Öte yandan TTK m. 1014 vd. hükümlerinde, aynı alacak için birden çok gemi veya gemi payı üzerinde ipotek kurulması hâlinde, gemi sicil ya da sicillerinde yapılacak işlemleri düzenleyen bir hükmün mevcut olmadığı dikkate alındığında, GSY m. 34/1 c. 1-2 hükümlerinin gemi sicil uygulamaları bakımından önemli bir düzenleme olduğunu da ifade etmek gerekir.

Sonuç

Gemi Sicil Yönetmeliği'nin gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümlerinin, TTK m. 1014 vd. hükümleriyle birlikte değerlendirilmesi sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmış bulunmaktadır:

1. 12.05.2023 tarih ve 32188 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Gemi Sicil Yönetmeliği ile birlikte Gemi Sicil Nizamnamesi yürürlükten kaldırılmıştır. Bu nedenle, gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin olarak Gemi Sicil Nizamnamesi'nde yer alan hükümlerin yerine Gemi Sicil Yönetmeliği'nde yer alan hükümler (GSY m. 33-35) uygulama alanı bulacaktır.

2. GSY m. 33-35 hükümleri, gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin olarak TTK m. 1014 vd. hükümleri bakımından “tamamlayıcı hüküm” niteliğindedir. Bu nedenle, TTK m. 1014 vd. hükümlerinde düzenleme bulunmayan konularda, GSY m. 33-35 hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

3. GSY m. 33-35 hükümleri, sicile kayıtlı gemiler bakımından uygulama alanı bulmaktadır. Buna göre, MGS'ne kayıtlı gemiler ile TUGS'ne kayıtlı gemi ve yatlar üzerinde ipotek kurulmak istendiği takdirde, TTK m. 1014 vd. hükümleriyle birlikte GSY m. 33-35 hükümleri de uygulanacaktır. Ancak bu hükümler, Bağlama Kütüğü'ne kayıtlı gemi, deniz ve içsu araçları ile TTK m. 941/2 hükmü uyarınca tutulan Özel Sicil'e kayıtlı gemiler bakımından uygulama alanı bulmaz. Ayrıca Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil, hukuki açıdan “sicil” niteliğinde olsa da inşaları tamamlanmadığı için yapılar, bu sicile kaydedildikleri takdirde “sicile kayıtlı” gemi kavramı kapsamında sayılmazlar. Bununla birlikte, TTK m. 1058 hükmünde yer alan düzenleme nedeniyle GSY m. 33-35 hükümleri, Yapı Hâlindeki Gemilere Özgü Sicil'e kayıtlı yapılar hakkında da uygulanır.

4. Gemi Sicil Yönetmeliği'nin gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin hükümleri bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde, Gemi Sicil Yönetmeliği'ndeki hükümlerin esas itibarıyla TTK m. 1014 vd. hükümlerinde yer alan düzenlemeleri tekrar ettiğini; bu bakımdan Gemi Sicil Yönetmeliği'nde, Türk Ticaret Kanunu'ndaki hükümlere büyük ölçüde bağlı kaldığını söylemek mümkündür. Buna karşılık, gemi ipoteğinin kurulmasına ilişkin olarak GSY m. 33-35 hükümlerinde, TTK m. 1014 vd. hükümlerinde yer almayan düzenlemelere yer verildiği de tespit edilmektedir. Öte yandan GSY m. 33-35 hükümlerinde, TTK m. 1014 vd. hükümlerinde olduğu gibi maddi hukuka ilişkin düzenlemeler bulunmakla birlikte, TTK m. 1014 vd. hükümlerinden farklı olarak gemi sicilinde yapılacak usuli işlemlere ilişkin düzenlemeler de yer almaktadır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Bibliyografya/Bibliography

- Algantürk Light SD, ‘Bağlama Kütüğü Uygulama Yönetmeliği Hakkında Değerlendirmeler’ (2009) Yıl: 8 (16) İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 49-64.
- Antalya OG ve Acar F, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni (6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Çerçevesinde İlk Tespitler)* (3. Baskı, Aristo 2020).
- Arkan S, *Ticari İşletme Hukuku* (28. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2022).
- Arvas MM, *6750 Sayılı Kanuna Göre Rehne Konu Olabilecek Taşınurlar* (Lotus Life Ajans 2017).
- Atamer K, *Deniz Ticareti Hukuku – Cilt: II (Gemilerin Eşya Hukuku)* (On İki Levha 2018) (*Gemilerin Eşya Hukuku*).
- Atamer K, ‘Gemiler Üzerinde 6750 Sayılı Kanun Uyarınca Rehin Kurulabilir Mi?’ 2020 Sonrasında Deniz Ticareti ve Sigorta Hukuku: Olası Sorunlar (Vedat 2021) 323-351 (*6750 Sayılı Kanun*).
- Aydın M, *Gemilerin Kaydedilmesi ve Kayıtlarının Silinmesi* (Filiz 2022).
- Bayezit F, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamında Rehin Sözleşmesi ve Hükümleri* (On İki Levha 2019).
- Bilgeç H, ‘Ticari İşletme Envanterinde Bulunan Gemiler Üzerinde Kurulabilecek Sözleşmeye Dayalı Rehin Türleri (Türk Medeni Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ve Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Hükümlerinin Gemi Rehni Bakımından Karşılaştırılması)’, (2020) 22 (1) DEÜHFD 1-55.
- Bozer A ve Göle C, *Ticari İşletme Hukuku* (7. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2021).
- Bozkurt T, *Deniz Ticareti Hukuku* (Yetkin 2021).
- Çağa T ve Kender R, *Deniz Ticareti Hukuku I (Giriş, Gemi, Donatan ve Kaptan)* (15. Baskı, On İki Levha 2009).
- Demir İ, *Deniz Ticareti Hukuku (Ders Kitabı)* (2. Baskı, Yetkin 2023).
- Ergüne MS, *Hukukumuzda Taşınır Rehininin, Özellikle Teslime Bağlı Taşınır Rehininin Kuruluşu* (2. Bası, Filiz 2020).
- Kalpsüz T, *Gemi Rehni* (5. Baskı, Turhan 2004).
- Kaner İD, *Deniz Ticareti Hukuku I-II (Giriş – Gemi – Donatan ve Donatma İştiraki – Kaptan – Navlun Sözleşmeleri)* (Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Filiz 2024).
- Kara H, *Deniz Ticareti Hukuku* (Güncellenmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, On İki Levha 2023).
- Oktaç Özdemir S, ‘Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununa Göre Üzerinde Rehin Hakkı Kurulabilecek Ticari İşletmeler Dışındaki Taşınır Varlıklar’, (A. Lâle Sirmen ve A. Barış Özbilen Edr) *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Sempozyumu – 16 Şubat 2018* (Yetkin 2018) 53-83.

- Seven V, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na Göre Taşınır (Varlık) Rehni* (2. Baskı, Filiz 2019).
- Sevinç Kuyucu A, *Gemi Finansmanı Sözleşmeleri* (On İki Levha 2016).
- Sirmen L, 'Ticari İşlemlerde Taşınır Rehninin Düzenleniş Biçimi, Niteliği ve Rehne Hâkim Olan İlkeler' (A. Lâle Sirmen ve A. Barış Özbilen Edr) *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Sempozyumu* – 16 Şubat 2018 (Yetkin 2018) 21-52.
- Sözer B, *Deniz Ticareti Hukuku – Cilt I (Giriş-Gemi-Donatan ve Navlun Sözleşmeleri)* (6. Bası, Vedat 2022).
- Şenocak K Kahraman Z Tuncer Kazancı İ ve Öcal Apaydın B, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni* (Yetkin 2019).
- Topsoy F, *Deniz Ticareti Hukuku I (Giriş – Gemi – Donatan – Deniz Ticareti Sözleşmeleri)* (Legal 2020).
- Ülgen H Helvacı M Kaya A ve Nomer Ertan NF, *Kıymetli Evrak Hukuku* (13. Bası, Vedat 2021).
- Ülgen H Helvacı M Kaya A ve Nomer Ertan NF, *Ticari İşletme Hukuku* (8. Bası, Vedat 2022) (*Ticari İşletme Hukuku*).
- Yavşan Y, 'Bağlama Kütüğüne Kayıtlı Gemi, Deniz Ve İçsu Araçları Üzerinde Sözleşmeye Dayanan Rehin Hakkının Kurulması' (Bilgehan Çetiner ve Abdullah Furkan Korkmaz Edr) *Teminat Hukuku* (Seçkin 2023) 557-587.
- Yazıcıoğlu E, *Deniz Ticareti Hukuku (Kender – Çetingil)* (17. Tıpkı Baskı, Filiz 2022).
- Yetiş Şamlı K, 'Ship Mortgage vs. Maritime Lien What Are The Changes In Favour Of The Mortgagee Under Turkish Law?', (2017) 49 (66) *Annales de la Faculté de Droit d'Istanbul* 189-215.
- Yetiş Şamlı K, *Gemi Mülkiyetinin Hukuki İşlem Yoluyla Kazanılması* (On İki Levha 2021).

